

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 89

TRAVANJ
1997

Travanj 1997
April 1997

Broj 4
Number 4

Godište 89
Volume 89

SADRŽAJ

Alan Čaplar: Zvuk tišine	97
Vladimir Jagarić: Ban i ministar Ružić – planinar	99
Ružica Plešnik: Gorski kotar	104
Milan Majnarić: Vidikovac "Stenica" kod Delnica	105
Dr. Ignac Munjko: Murter i Kornati	106
Tomislav Jagačić: Kako sam osnovao HPD "Jelengrad" u Kutini	109
Srećko Huzjak: Po vrhovima Anda	110
Alan Čaplar: Poučna planinarska priča	114
Zaštita prirode	116
Speleologija	117
In memoriam Milanu Dolovskom	118
"Velike stijene svijeta"	119
Planinarstvo u tisku	120
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	121
Adresar planinarskih društava u Hrvatskoj	122
Vijesti	125
Kalendar akcija	128

Slika na naslovniči:

Planinarska kuća pod Okićem u
Samoborskom gorju
Foto: Zdenko Kristijan

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Cesarca 5, tel i faks 01/272-752
Urednički odbor: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel. i faks 01/448-774 (8-14 sati).
NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Ivan Pahernik, Senaid Serdarević Seno.

UNOS TEKSTA I KOMPJUTORSKA OBRADA: Naklada MD.

TISAK: Tiskara "Spiridon Brusina", vl. Danica i Ante Pelivan, Lomnica Donja, Velika Gorica.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovož kao dvobroj).

Preplata za 1997. godinu je 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj preplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka. Novi preplatnici trebaju taj broj tražiti od izdavača (pismeno ili telefonski) ili mu poslati fotokopiju uplatnice.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/9201 od 16. 3. 1992.) i preporuča se kao neobvezno štivo u školama.

ZVUK TIŠINE

Alan Čaplar, Zagreb

Zureći kroz zamagljen prozor prvoga jutarnjeg autobusa pitao sam se što mi to ne da mira da lijepo spavam do podneva ili da lijeno zavaljen u fotelju gledam te-ve program. Otkud dolazi ta potreba da usavršene blagodati civilizacije ostavim za sobom i podem u visine mojih planina. Pokušavao sam već mnogo puta naći odgovor, no nijedan me nije zadovoljio, odgovora možda i nema, ali za mene to i nije važno.

Zagrebačko jutro zastrto tamnim zastorom tipične jesenje magluštine. Tihi obronci moje Medvednice ne naziru se u njoj. Znam da su tamo i da me očekuju. Uvijek su me očekivali, a i ja sam osjećao potrebu da ih ponovno pochodim. Svakoga napornog dana osjećao sam potrebu...

Otići. Daleko. Uživati satima u miru, posve mašnjoj tišini, gledati bjeličaste daljine i divne, zanosne obline. Osjetiti toplinu sunca u licu, biti umiven u njegovoj svjetlosti i osunčan u njegovim tracima, udisati miris čistoga gorskog zraka, te u visini proživljavati trenutke spokojne, mirne i radosne.

Toga mi najviše nedostaje u sivoj svakodnevnosti; otud taj osjećaj praznine u razmišljanju o

njoj. Otud vjerojatno i strah koji me katkad obuzima kad mislim o svim njenim strahotama i nedraćama.

Hej, svinje li i tebe strah od budućnosti, neistražene i nepoznate? Strahuješ li od sukoba, boli i poraza? Plaše li te misli o prolaznosti, brzini protjecanja vremena, naizgled besmislu svega? Osjećaš li potrebu...

Osloboditi se tereta običnosti i postati slobodan, bezgranično, savršeno sloboden? Izdići se sa zaprljanog dna ovoga maglenog oceana i na njegovim obalama ispijati kapi blaženstva iz uzburkanoga nebeskog pehara beskrajnosti? Pitam te...

Znaće li ti što žubor potoka i šum suhog lišća na stazi? Čuješ li što osluškujući šapat šume i huk vjetra u visini? To je ono što mene zadivljuje u planinama. Uvijek iznova, jer to su skladni zvuci simfonije koja nije više povezana s osjećajima smrtnika, nego apsolutna glazba univerzalnog života u kojoj se brišu duboki tragovi proživljavanja ovoga banalnog svijeta, kao otisci u pijesku.

Svestan sam beznačajnih sitnica koje su dovoljne da poremete čudesnu harmoniju njenih

tonova. Pjesma prirode je tiha i skladna, a njene svečane simfonije čujne su samo pažljivom uhu, no naši brzi koraci zaglušno odzvanjaju stazama. Odzvuk tutnji u ušima.

Znam, mora se koračati naprijed, mora se ići dalje, nema nam druge. Ali, koračajmo tiho, neka naši koraci ne probude ptice, ne rastjeraju srne i ne zagluše zujuće pčelica na rosnim laticama. Osjećam da trebam...

Zastati kratko. Osluhnuti zvuk tišine. On je taj koji će ponijeti tvoje misli u neslućena carstva vječnoga života. Zvuk tišine ispuniti će te cijelog i osjetiti ćeš najviši mir koji se ikada osjetiti može. Poslušaj u blaženstvu što ti šapuće nebo i postat ćeš iznenada neograničeno slobodan, sloboden poput velike ptice koja će nošena dahom vjetra raširenih krila nad tobom letjeti. Život je vjetar koji nosi. Osjetit ćeš potrebu...

Koračati ususret vjetru. S idealima u srcu prkositi priglupoj običnosti. Beznadno, ali uzbudljivo. Govorit će ti da su ideali nedostižni. Reći će ti da je mirenje sa stanjem jedina razborita stvar. I prilagodavanje, isto tako.

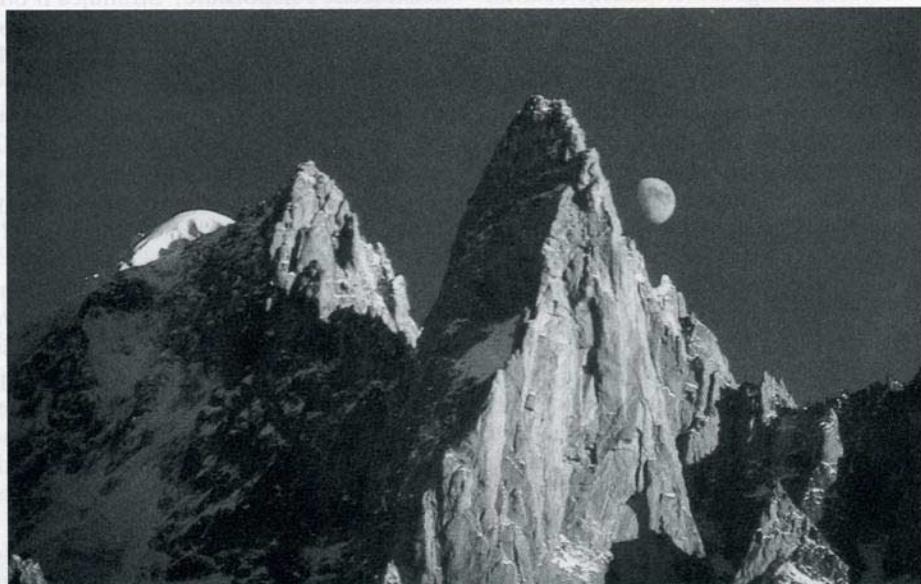
Očajan sam u trenucima kad me obuzme misao da svakim danom sve više zagadujemo našu planetu, da su ljudi uglavnom nepromišljeni i sebični, sitničavi, lažljivi, puni predrasuda i banalnih zabluda. Očajan sam u trenucima kad mislim da se posvuda vode ratovi, da se ljudi medusobno osvećuju, da se mrze i ubijaju.

Ali očaran sam trenucima kad ne mislim na

sve to, kad me uzvišena misao uznesu u neslućene visine nebeske. U carstvo mira, slobode, ljubavi. Ta vizija ispunjuje me nadom i vjerom. U budućnosti u kojoj neće biti straha i prevara, ubijenih i jadnih, u kojoj će čovjek biti dostojan života što mu je od prirode podaren. Budućnosti bez sulude trke za nekim čudnim ciljevima, budućnosti bez sukoba i ratova, svijet slobode i lje-pote. I zato osjećam potrebu...

Otići u planine. Da iznova ispunju me ta divna misao, vizija svijeta kakav bi doista trebao biti. Ali ujedno i razumijevanjem za svijet kakav jest. Ljubavlju i vjerom u njegovu sadašnjost. Jer u njoj i ja živim.

Hej, prijatelju, podimo skupa! Koračajmo zajedno! Neka nas naša misao povede u carstva visina, visoko iznad ove statične magle što nam guši pluća. A kada se poslije vratimo kući, kada siđemo u kolotečine sumorne svakodnevnosti, znat ćemo da će nas svijet visina u miru čekati. Znat ćemo da je priroda naša neiščitana knjiga života, ona će nam biti razlog i nadahnuće za nj, jer ćemo znati da će tamo u planinama teći jedan drugačiji i veličanstveniji život. Kukci će letjeti i zujeći se obrušavati na mirisne latice. I oblaci će ploviti nebom. Planinom će odjekivati zvuk tišine. I postat ćemo svjesni da ostat će vječno za nama planina, osunčanih vrhova i cvjetnih dolova, čvrsta i ravnodušna, mirna i slobodna, i s tom radošću u srcu više nećemo razmišljati na stari način.

BAN I MINISTAR RUŽIĆ – PLANINAR

Dr. Viktor Ružić bio je dobrotvor i prijatelj planinarsva i Žumberka

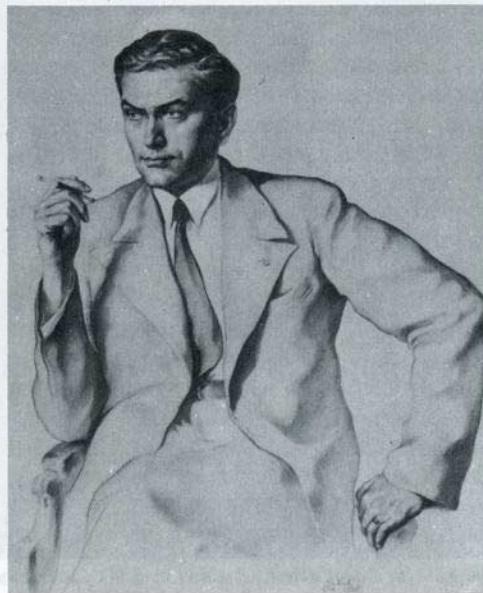
Vladimir Jagarić, Zagreb

Dr. Viktor Ružić rodio se 1893. godine u Sušaku gdje je završio osnovno i gimnazijalno školovanje. Nakon studija prava na Zagrebačkom sveučilištu, gdje je i doktorirao, otvara odvjetničku pisarnicu u Sušaku. Kao mlađi pravnik društveno je i politički vrlo aktivna i brzo napreduje u političkoj karijeri. Godine 1936. od banskog savjetnika postaje ban Savske banovine. Nije odobravao Stojadinovićevu politiku, često je s njime dolazio u sukobe i zbog toga 1938. godine daje ostavku na banski položaj. Na listi vlade Dragiše Cvetkovića, 5. veljače 1939. imenovan je ministrom pravosuda, i to kao "ministar izvan stranke". Na toj je dužnosti bio samo sedam mjeseci, jer je već 26. kolovoza imenovana nova vlada nastala po sporazumu Cvetković – Maček. Ni ona nije dugo vladala, jer Drugi svjetski rat kod nas tek što nije počeo.

Ratne i poratne godine bivšem su banu i ministru donijele mnoge nevolje i poniženja. Najprije je bio privoren u talijanskom fašističkom riječkom zatvoru "Via Roma", zatim je 1942. interniran u Italiju, u Montereale. Po povratku u Rijeku, odnosno u Sušak, poslije sloma NDH, dr. Ružića i dalje progone. Godine 1945., "zbog suradnje s okupatorom i njegovim pomagačima" osuden je na dvije godine zatvora, deset godina gubitka gradanskih prava i konfiskaciju imovine (ostavljena mu je samo vila na Pećinama). Nakon žalbe oslobođen je zatvorske kazne, a kazna od deset godina smanjena je na pet.

Osjećaj poniženja tjerao ga je iz sredine koja ga je izbjegavala i otudila se od njega. Želja za samootrošnjom i doživljajem planinske ljepote postala je u njemu još snažnija. Najsretniji je bio u prirodi, u krugu svoje obitelji i malobrojnih prijatelja. U to vrijeme sa svojom djecom mnogo planinari po gorama Gorskog kotara.

Niz godina bio je u prijateljskim odnosima s kiparom Ivanom Meštrovićem i Božidarom Jakcem, slovenskim slikarom i grafičarom. S njime je u poodmaklim godinama, kada je čuveni slikar u ljetnim mjesecima boravio u svojoj rodnoj kući u Novom Mestu, planinar i šetao predjelima Gorjanaca.

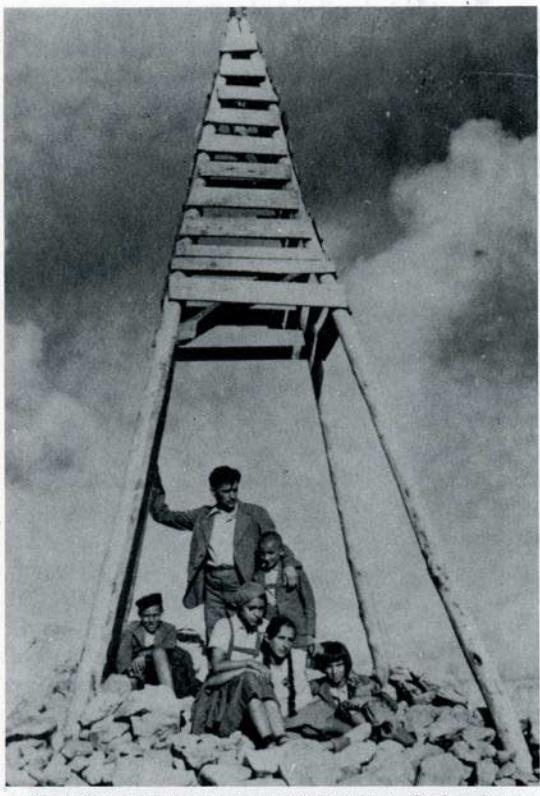
Dr. Viktor Ružić

Crtež: Božidar Jakac

Dr. Viktor Ružić umro je 1976. godine. сахранjen je u obiteljskoj grobnici na Trsatu.

Ban Savske banovine dr. Viktor Ružić bio je rodbinski vezan sa žumberačkom obitelji Badovinac i s obitelji bana Ivana Mažuranića.

Gjuro Ružić (1834-1922), jedan od najpoznatijih Sušačana svih vremena, oženio je Jelenu Badovinac, kćerku gradonačelnika Zagreba Nikole pl. Badovinca (1828-1902).¹ Njihov sin, dr. Viktor Ružić oženio je Nadu Brlić, kćerku spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić (1874-1938), pravnuku bana Ivana Mažuranića (1814-1890). Imali su šestero djece. Jedno od njih, kćerku mu Eti, vrijedi spomenuti jer je u znak protesta protiv izgradnje elektrane Plomin 2, u svojoj 74. godini života, zajedno s riječkim članovima ekološkog društva "Stribor", u travnju 1996. pješice došla od Rijeke do Zagreba, i do saborišta na Markovom trgu. Pješačenje je trajalo pet dana. Milka Badovinac, druga kćerka Nikole pl. Badovinca, udala se za Adalberta Panya. U njihovom braku

Ban Ružić sa svojim djecom na jednom vrhu u Gorskom kotaru

rođio se sin Jurica (Gjuro), poznat u planinarstvu kao kapetan Pany.²

Ovo je tek djelić vrlo zanimljivog rodoslovja ovih uglednih hrvatskih obitelji.

Prekrasnu "Vilu Ružić" u Sušaku, na Pećinama, okruženu perivojem i u neposrednoj blizini mora, sagradio je 1938. godine dr. Viktor Ružić (tada već ban Savske banovine). U njoj se danas nalazi obiteljski muzej povijesne, duhovne i materijalne baštine obitelji Ružić i Mažuranić. Tu je pohranjen arhiv obiteljske korespondencije, mnoštvo fotografija iz političkog i obiteljskoj života, odlikovanja, sablja bana Ivana Mažuranića, knjiga dojmova (oko tri tisuće potpisanih posjetitelja), obiteljski portreti, skulpture, rijetki predmeti od porculana i još mnogo drugih raznih umjetnina. Tu je i spomen-soba "bana pučanina" Ivana Mažuranića, u kojoj je pored ostalog smještena i njegova biblioteka s oko deset tisuća naslova. O svemu tome s mnogo ljubavi i požrtvovanja vodi brigu Gilda Ružić (r. Solci), supruga Viktora Ružića (1924-1993), sina

bana dr. Viktora Ružića.

U slobodno se vrijeme dr. Ružić amaterski bavio slikanjem (najviše slika obiteljske portrete), uredio je i izdao o svom trošku "Pjesme Ivana Mažuranića" (Sušak 1924.). U "Hrvatskom planinaru", 1914. godine objavljuje članak pod naslovom "Mali kraji vrh". To je jedino što je u "Hrvatskom planinaru" napisao o planinarstvu.

Planinariti je počeo još kao gimnazijalac. Za vrijeme školskih ferija u Fužinama, gdje su Ružići imali svoj ljetnikovac, često je u društvu s rođakom Gjurom Panyem lutao po obližnjim gorama. Okušali su se i u penjačkim usponima, a zimi su i skijali. Ljubav prema prirodi jedna je od značajnijih Ružićevih životnih osobina.

Ban dr. Ružić uz sav svoj banski posao pratio je zbivanja u planinarstvu, a nalazio je vremena za planinarenje i za šetnje uz more.

Na poticaj Gjure Ružića u Sušaku osnovana je 1913. Podružnica HPD. Poslije Prvog svjetskog rata obnovljena je pod imenom HPD "Velebit", a dr. Viktor Ružić 1936. postaje predsjednikom društva. U to vrijeme društvo dostiže svoje najplodnije razdoblje. Osim doma na Platku, društvo je upravljalo i kućom na Hahlićima pod Obručem.

U vrijeme njegovog planinarsko-predsjedničkog i banskog mandata otvoren je 5. rujna 1937. planinarski dom na Platku. Bila je to lijepa i prilično velika drvena zgrada na dva kata. Otvorio ga je ban osobno, a njemu u počast, zbog naročitih zasluga za izgradnju, dom je prozvan Ružićev dom. Pod banovim pokroviteljstvom, u zimi iste godine, održano je i prvo veče skijaško natjecanje na Platku. Na žalost, "Ružićev dom" nije bio dugog vijeka. Izgorio je do temelja 15. siječnja 1938. godine.

Na pobudu Kluba građevinskih inženjera u Zagrebu, a susretljivošću i uz novčanu potporu bana dr. Ružića uredena je i popravljena Knežićeva zadužbina, crkvica sv. Mihalja na Velebitu, na Senjskom bilu. Popravljen je tada pokraj crkvice i grob Josipa Kajetana Knežića (1786-1848), graditelja velebitskih cesta.

Ban dr. Ružić novčano je podupirao i izgradnju prilaznih planinarskih staza koje su se vezale na uzdužnu visinsku turističku stazu kroz sjeverni i srednji Velebit, nazvanu po graditelju inž. Anti Premužiću (1880-1979) – Premužićeva staza. Prema riječima Bože Škerla, zagrebačkog Sušačana, bivšeg dugogodišnjeg i omiljenog predsjednika PSH, bilo je i prijedloga da se ta

staza nazove "Ružićev put", toliko je ban bio popularan među planinarima.

Samobor i okolicu, 1. kolovoza 1937. i 21. svibnja 1938. zahvatilo je veliko nevrijeme. Trg kralja Tomislava bio je pod vodom, mnogi su Samoborci ostali bez svojih kućica i vrtova. Snažna bujica rušila je sve pred sobom. Rječica Gradna promijenila je svoj tok, a cesta do Smerovića potpuno je bila uništena. "Tamo, gdje je bila cesta, sada teče potok, gdje je prije tekao potok, sada su nasipi kamenja i pjeska", zapisao je Ivica Sudnik u "Hrvatskom planinaru" (1939, br. 1-2).

Od "službenih" osoba prvi je poplavljeno područje obišao ban dr. Ružić. Nedugo zatim dodijeljena je iz fonda banovine Podružnici HPD "Japetić" iz Samobora novčana pomoć za popravak ceste do Smerovića. Pomagao je ban banskim novcem i pri kupnji građevinskog materijala za nadogradnju Lipovačkog doma, kako se tada zvala "Šoićeva kuća". Posjećivao je dr. Ružić Lipovački dom i prije poplave. Prilikom jednoga takvog posjeta mjeseca svibnja 1937. poklonio je samoborskoj podružnici 500 dinara.

Problemi turizma također su zanimali bana Ružića. Donio je uredbu o unapređenju turističke privrede u Savskoj banovini, uveo je Pravilnik o ustrojstvu i radu općinskih turističkih odbora i Pravilnik o ustrojstvu i radu Banovinskog turističkog savjeta. O tim temama pisao je i u dnevnom tisku (najviše u "Seljačkim novostima").

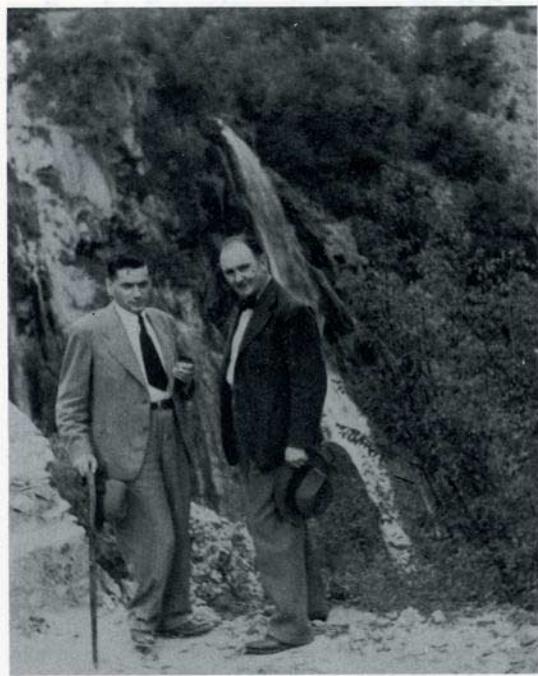
O Ružićevom planinarenju po Žumberačkom gorju i njegovim dobročinstvima za Žumberak mnogo je pisano u "Žumberačkim novinama" koje su izlazile između dva svjetska rata u Zagrebu (urednik dr. Janko Šimrak). Zanimljiv je opis jednoga ljetnog izleta 1937. godine:

Ban dr. Ružić sa svojim sinom Juricom i u pravnji župnika I. Garapića i učitelja V. Firisa, nakon mise u crkvi Sv. Nedjelje u Radatovićima, uputili su se preko Sekulića na vrh Sv. Gere, "gdje su se duže vremena zadržali kod piramide". Od izvora Kaštanice "krenuli su oko tri sata prema Sošicama kamo su stigli u šest sati na večer". Vrlo brzo se pročulo po selu i okolici za njegov dolazak, pa se pred općinom sabralo mnogo naroda na čelu s legendarnim sošičkim župnikom Ćirilom Drohobeckim. (To je onaj župnik koji je Dragutina Hirca 1898. godine pratio iz Sošica do vrha Sv. Gere.) U razgovoru s narodom između ostalog ban je rekao kako je "Žumberak blizu Zagreba, pa bi trebalo da se jedan dio zagrebačkog turizma skrene prema žumberačkim planinama. Dakako, prije toga trebalo bi izgraditi planinarske domove i puteve". Nakon večere u župnom dvoru, otiašao je još sa sinom i do Sopotskog slapa. "U večernjoj tišini čarobno odjekuje voda na slапu", zapisao je anonimni pisac članka banove riječi.

Ali nije to bio jedini njegov veći planinarski pothvat u Žumberku. Dva puta je propješačio trasu od Metlike do Svetе Jane preko Radatovića

Ružićev dom na Platku

Ban Ružić (lijevo) na Plitvičkim jezerima

i Sekulića, vrha Sv. Gere, Gornje Vasi i Mrzlog Polja, Šimraka, Grabarka i Tihocaja. Na tom uzdužnom putu spavao je u župnim dvorovima; bio je velik štovatelj žumberačkog svećenstva.

U velikom požaru ljeti 1937. godine izgorjelo je do temelja čitavo žumberačko selo Brezovac (715 m n/m). Na poticaj bana dr. Ružića osnovan je Odbor za obnovu sela, njegovim zalaganjem pogorelci su dobili i novčanu pomoć za prehranu i kupnju poljoprivrednog alata. Banska uprava platila je i izgradnju velike cisterne u središtu sela. Svi su tada priskočili u pomoć Brezovcu. U Zagrebu je udruga Hrvatskih žena sakupila prilog od 5.000 dinara. Akciju sakupljanja vodila je potpredsjednica Marija Kumičić (baka našeg Genčija, nestora hrvatskog planinarstva, Eugena Kumičića).

U vrlo kratkom vremenu izgrađen je novi Brezovac, u kojem je 14. kolovoza 1938. održan uz nazočnost i bana dr. Ružića IV. žumberački kongres. Kuće i prozori bili su okićeni cvijećem i hrvatskim zastavama, a pučalo se iz mužara. Na kongresu se raspravljalo i o razvoju planinarstva u Žumberku. Ban je u svom govoru istaknuo kako će "Brezovac biti privlačna točka i za planinare, jer od Svetе Jane put se dade

prevaliti za jedan sat. Na dalnjem putu, sve do vrha Sv. Gere, bit će nekoliko štacija za odmor planinara, a i put će biti markiran". To svoje obećanje ban je i održao. Na njegov je prijedlog iz fonda banovine odobrena svota od 2.000 dinara, namijenjena samo za označavanje planinarskih puteva po Žumberačkom gorju.

Potpisom bana dr. Ružića na Rješenje uprave Savske banovine odobrena je svota od 145.000 dinara kao pomoć u gradnji vodovoda u Gornjem Oštrcu. Dao je izgraditi i veliku cisternu u Tomasevcima, pomagao je i izgradnju novih cesta. "Stotine tisuća dinara iz banskog proračuna dao je Žumberku ban dr. Ružić za uređenje cesta i puteva", zabilježeno je u Žumberačkim novinama (1938, br. 8-10).

Posljednja banova novčana pomoć bila je kad je Grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu doznačio 6.000 dinara za kupnju 35 pokrivača za krevete sjemeništaraca.

.....

Bana – planinara dr. Viktora Ružića ne smijemo zaboraviti. U znak štovanja i njemu u spomen poželjno bi bilo da se Dom na Platku, iako nije više planinarski dom, imenuje njegovim imenom ili barem da se mjesto gdje je bio "Ružićev dom" označi spomen-pločom. A u Žumberku trebali bi planinari označiti i nazvati njegovim imenom stari hapedeov put koji je išao iz zaseoka Boića (Sošice) preko Malog vrha, Seoca i šume Boljare do vrha Sv. Gere. Vjerojatno se tim putem dr. Ružić i spuštao s vrha Sv. Gere u Sošice.

Čekajući povratak imovine zakonom o denacionalizaciji, obitelj Ružić podnijela je i zahtjev za obnovu postupaka poništenja presude kojom je dr. Ružić lažno optužen i osuden.

Povratkom imovine, većina nasljednika obitelji Ružić suglasila se da se dio imovine daruje Rotary klubu u Sušaku (dr. V. Ružić bio je istaknuti član kluba). Prijedlog je da se osnuje i Zaklada obitelji Ružić koja bi pomagala humanitarne i društvene udruge.

Bilješke:

¹ Žumberčanin Nikola pl. Badovinac bio je vrlo ugledna ličnost svoga vremena. Nakon što je Austro-Ugarska zaposjela Bosnu (1878), Badovinac kao pomoćnik namjesnika za Bosnu i Hercegovinu sudjeluje u Sarajevu u osnivanju političke i upravne vlasti za Bosnu i Hercegovinu. Godine 1885. imenovan je načelnikom grada Zagreba. Ban Khuen Hedervary suspendirao ga je s načelničke funkcije, jer nije odobravao njegov rad. (O "Progonu Hrvata-načelnika" mnogo se tada pisalo u dnevnom tisku.) Bečki dvor imenovao ga je dvorskim i ministarskim savjetnikom, a nagradio ga je i plemićkim nadimkom "Badovinski". Osobito se zalogao da se Žumberak i Marindol (predio u Beloj krajini) pripoji Hrvatskoj. (Nakon ukinuća Vojne Krajine, 1881. god. nastalo je pitanje kome će pripasti Žumberak, Hrvatskoj ili

Vojvodini Kranjskoj.) Umirovljeničke dane Badovinac je povremeno provodio u Žumberku, na svojem imanju u Radovici, u Fužinama u "Vili Ružić" i u Sušaku kod Ružićevih.

² Gjuro Pany, rođen je u Zagrebu 1896. godine. Pustolovan je njegov život: bio je pomorac, ratni pilot, turistički djelatnik, bankar i tekstilac. Izuzetno je volio prirodu, njegova planinarska ljubav, prije iseljenja iz Hrvatske (1945.) bila je planina Orjen. Na njegovu je pobudu u Dubrovniku 1928. osnovano HPD "Orjen". Plodan je planinarski pisac i fotograf, 1930. izabran je za začasnog člana HPD-a. Život je završio samoubistvom 1953. god. u Montevideu. (Opširno je o njemu pisao prof. dr. Ž. Poljak u HP 1991, br. 11-12.)

Doček bana Ružića 1938. u žumberačkom selu Brezovcu

GORSKI KOTAR

Ružica Plešnik, Zagreb

Jeste li kada sjedili na kamenu oko kojeg je sve tamno od tamnoplavih encijana? Jeste li hodali po travi desetke godina nekošenoj u koju vam propada nogu, dok vam pogled luta po plavetnim vrhuncima i stoljetnim smrekama, često uništenim od kiselih kiša, ili promatrali leglo zmija u parenju, a godinama živite u njihovoj blizini i ni jedne ne primijetite. Jeste li hodali po svježe preokrenutoj izrovanoj zemlji kojom su se tek "prošetale" divlje svinje, a u tom su času već bile kilometre daleko u gustoj šumi, ili u kolovozu brali šumske jagodice na ivici stare bukove šume ili ispod kvrgavih grabova. Jeste li znali da u tom kraju cvate preko četrdeset vrsta divljih ruža, koje u proljeće svojim bijelim, crvenim i ružičastim cvjetovima ukrašavaju strmine, a u jesen crvenim šipcima mame domaćice da

ih uberi. Zimi, dok se šećete, postaju slasni zalogaji, mekani nakon mraza. Vrh Bjelolasice krase modre kraljice, posebno lijepi mekani čički, koji i suhi, srebrnasti, zimi ne gube svoj čar. Ima ih i na Bijelim stijenama. Jeste li gledali Bijele stijene obasjane suncem, pomicali grane što ih je tik pred vama pomicao najveći i najljepši smedi medvjed, ili brali u rujnu maline s kojima se on isto sladio tik prije vašeg dolaska. Jeste li srelj male, mekane, vesele vučiće, tako simpatične da biste ih najradije pogladili, kad vas ne bi zadržao strah od nevidljive prisutnosti njihove mame sakrivene medu sunčanim glavicama volujaka.

A stada ovčica, što iz daljine izgledaju kao razbacano kamenje, koje se pomiče po velikim prostorima Matić-poljane? Jeste li je doživjeli u

Viševica iz Liča

Foto: Ž. Poljak

suncu, u samoći, s blagim pirkanjem vjetrića, sa šuškanjem bukova lišća i šaputanjem smrekovih iglica, svu prekritu bijelim kapicama ivančića, žutim arnikama, ružičasto ljubičastim sljezom, bijelim stolisnikom, plavkastim grahoricama, mlinjaturnim mačuhicama i rijetkim karminskim gorskim ljljanom? Mirisne i ljekovite trave, menta, timijan, vidac, digitalis i druge, toliko su brojne i različite! Nažalost, pustoše ih brojne obitelji cigana, koji ih često beru za slovenske trvrtke, ne štedeći ni korijena.

Zbog prašenja šuma insekticidima nestale su mnoge ptice, no sve su češće sive pastirice i kosići. Često se čuje ciganje zlogukih jastreba. Ne spuštaju se više obitelji milih srna nadomak Tuka i iza Sungerske šume. Previše su uplašene.

Šuma se sve više bliži selu. Prošle su nam se godine u dimnjak uselile divlje pčele. Med smo ostavili u kamenjaru u blizini kuće. Ujutro je bilo sve polizano. Medo, kojeg zovu "domaći", sladio se medom dok smo mi spavalici.

Krasna naša hrvatska grudo! No je li je doista volimo? Tisuće hektara nepokošene i neiskorištene gorske trave! Sami starci u selu, koji više ne mogu kosit po strminama, čak ni napasati blago. Siromašan stočni fond u posljednje je vrijeme malo povećan. Mnoge obitelji prešle su na ekstenzivni uzgoj ovaca, pa i koza, jer ih je

lakše prehraniti tijekom dugih šest mjeseci. Otkup mlječnih proizvoda nije nikakav. Tko će za male novce nositi mljeko tri kilometra, a blizu je tržište Rijeke, koje bi moglo, kao i turistički centar Bjelolasice, progutati sve mljeko, sireve, borovnice, izvrstan krumpir, zelje i ostalo povrće koje sada isključivo služi vlastitoj kući.

A turizam? Ljudi bi svi bili spremni prihvati seoski turizam, kada bi ga netko organizirao. No treba turistički raditi. Godinama zjapi planinarski dom u Vojnom Tuku prazan, ne mijenja namjene, ne nudi ni dobar smještaj, ni raznovrsnu hranu. Zar nas moraju Slovenci učiti turističku abecedu? Mladi ljudi odlaze, nemaju mogućnosti za zaradu. Uz dobru organizaciju domovi bi oživjeli, usluge postale djelotvornije, žičara bi radila urednije, bilo bi kruha i ruha za sve. Ljudi su vrijedni, pošteni i gostoljubivi. Trebalo bi ih samo pokrenuti i osigurati osnovna materijalna sredstva.

Prvi korak revitalizaciji ovoga divnog kraja trebale bi biti uređene i proširene prometnice. No i ove postojeće ne koriste se dovoljno. Autobus ne vozi subotom i nedjeljom ni do Mrkoplja. Bez redovnih linija od Delnica, Vojni Tuk ostaje zabačen, mali blistavi dragulj nedostupan bilo kome, osim planinarima i lovcima.

VIDIKOVAC "STENICA" KOD DELNICA

Stenica je naziv jednog atraktivnog vidikovca koji se nalazi na krajnjem rubu brda Rebar nedaleko od Delnica. To je zapravo velika stijena koja usamljena strši iz šumovitih obronaka brda Rebar. Rebar se skoro okomito ruši u korito Delničkog potoka i s njega se otvara lijep vidik na kupsku dolinu.

Naziv joj je dala prije tridesetak godina skupina dječaka iz Frankopanske ulice u Delnicama, koji su često odlazili na tu stijenu i uživali u predivnom vidiku.

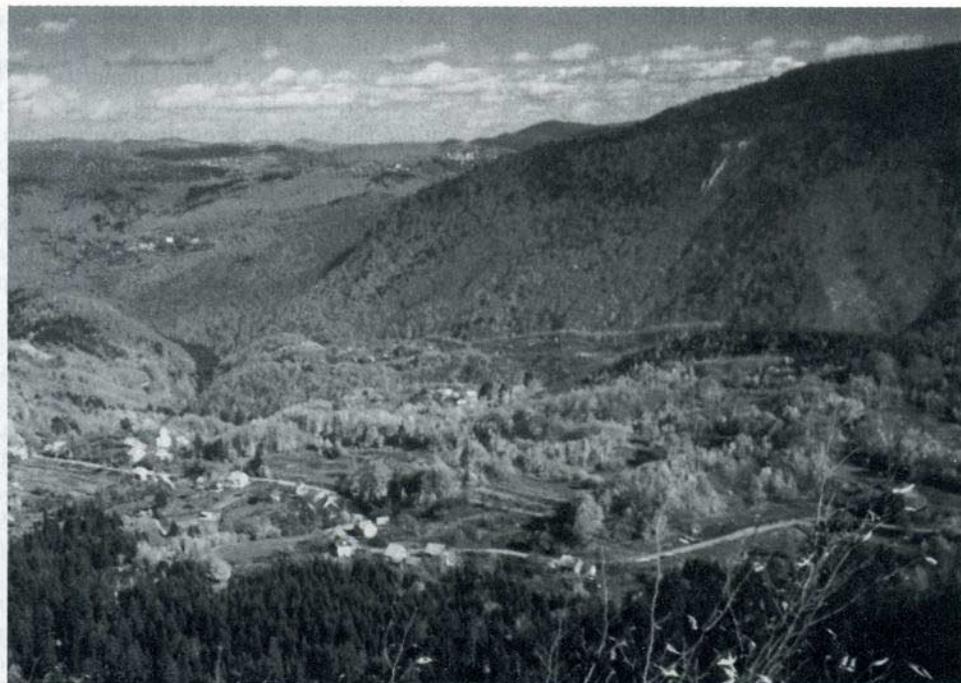
Kada dodete na Stenicu, duboko ispod vas se u daljini crvene krovovi kuća naših goranskih sela Marija Trošta, Tihova, Turni i Lešnice. Kroz njih vijuga cesta za Brod na Kupi, s koje ponekad bljesne sunce sa stakla jurećeg automobila, a odmah zatim se sve opet umiri. Između kuća bijele se zvonici seoskih crkvica.

Milan Majnarić, Rijeka

Vidjet ćete i Rogi, Skrad, željezničke stanice Kupjak i Zalesinu, a sva ta slika uokvirena je tamno zelenom bojom guste crnogorične šume Ilovca, Vodenjaka, Podvodenjaka, Kupjačkog vrha i Drgomlja.

Klisura Delničkog potoka ravno je ispod vas sa svojim strmim stranama, a gole litice koje izviruju iz crnogorice označavaju gdje se nalazi slap potoka visok 35 metara. Slap je najljepši u proljeće kad se topi snijeg i kad se korito potoka napuni vodom.

Na Stenicu su dva prilaza, a možete doći i na dva načina. Prvi je prilaz pješački. Započinje na samom kraju Delnica, blizu delničke Kalvarije i pored stare zapuštene kave gdje se nekad kopao pijesak. Šumski će vas put nakon dvadeset minuta pješačenja dovesti na rub velike travnate

Pogled sa "Stinice"

Foto: M. Majnarić

zaravni. Propješačite zaravan cijelom dužinom i nepogrešivo dolazite na Stenicu. Inače, ova je zaravan streljana HV iz vojarne "Drgomalj".

Drugi je prilaz za motorizirane. Krenite automobilom prema vojarni "Drgomalj". Prođužite mimo nju, na prvom raskrižju krenite desno, pa nakon pedeset metara opet desno. Šumska cesta vodi vas pravo na streljanu.

Inače, ovaj se prilaz dijelom poklapa s marki-

ranom planinarskom stazom za Drgomalj, pa se obilazak Stenice može kombinirati prilikom izleta na Drgomalj.

Stenica je jedan od malo poznatih predivnih goranskih vidikovaca. Svrha je ovog zapisa da potakne izletnike, planinare, a posebno Delnicane, da pohode Stenicu i da uživaju u očaravajućem prizoru nadomak svojih Delnica.

MURTER I KORNATI

Dr. Ignjac Munjko, Zagreb

Današnji otok Murter određuje se kroz povijest s tri imena: Colentium do VII. st. (ostaci rimskog naselja vide se na brdu Gradini, 68 m, koja zatvara luku Hramina), Srimač i Velo selo od kraja XIII. st. do polovice XV. st., te Murter (Mortar, Muraie, Mortaro i Morter, sve do danas na kartama talijanske redakcije).

Murter pripada unutarnjem nizu otoka uz samu obalu, te je uz Krapanj najgušće nastanjen otok. Od 1797. godine je premošten uski Murterski kanal koji dijeli otok od kopna. Samo jedna trećina otoka pripada Murteranima, a ostalo uglavom Jezeranima i Betinjanima, jer se glavnina tišnjanskog posjeda nalazi na kopnu.

"Murterski prostor" je mnogo veći, jer se proteže na Kornate, koji su dvanaest puta veći od matičnog otoka. Murterani su vlasnici gotovo svih Kornatskih i susjednih otoka (oko 180 od 198 otoka koliko ih ima općina Tisno). Turistu, izletniku i planinaru daje mogućnost aktivne rekreacije u ugodnom ozračju krajobraza bogatstvo koje Murter ima: 180 otoka u katastarskom posjedu, golemi litoral s dvadesetak uvala i visova od 60 m do 125 m (Mača 60 m, Koromašnica 64 m, Crnikovac 64 m, Široka 78 m, Čvrljak 112 m, Brdo 119 m, Jasenovac 119 m i, najviši, Raduč 125 m), autokampovi (Stanica, Čigrada, Kosirina), te lijepе marine u uvalama, Hramina, Jezera i Zdrače.

Ne preporuča se izravan uspon na Raduč iz uvale Slanice, zbog "saća" mrkog suhozida, gdje na malom prostoru rastu smokve ili masline. Zadivljuje veliki trud tih "graditelja", kojima nisu bili poznati problemi današnjeg Murtera (droga, hedonizam i dr.).

Lakše je na Raduč ići iz mjesta cestom ili na susjedno brdo, uz postaje križnog puta do crkve Sv. Roko, odakle se pružaju upečatljivi vidici na brdoviti Murter, njegova mjesta, ceste i polja, uvale i otočice. I s drugih se, već spomenutih visova Murtera, dopunjaju lijepi vidici na otroke (Pašman, Vrgada, Žirje, Kornat, Vela

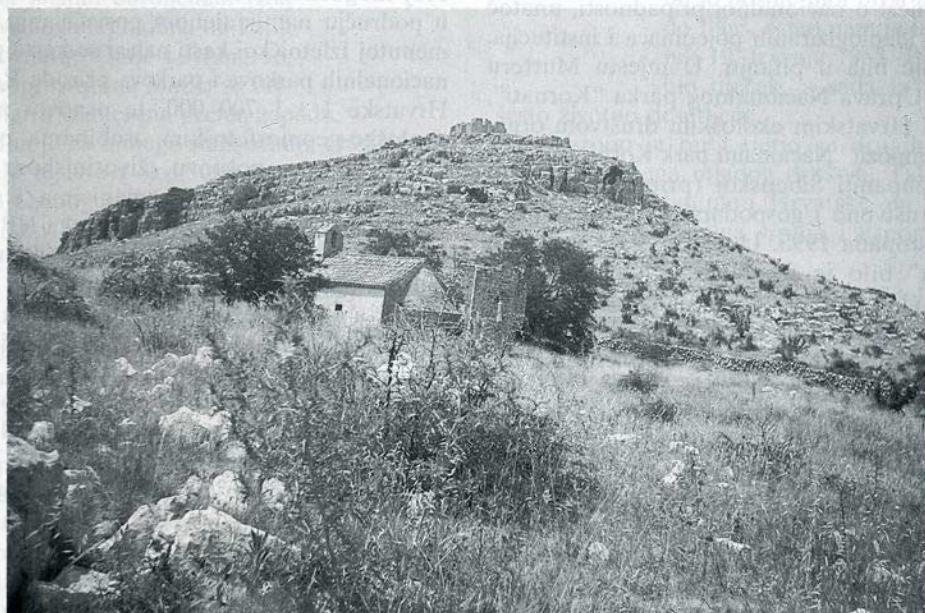

Na vrhu otoka Ista

Foto: I. Munjko

Smokvica, Kurba Vela i dr.), mnoge otočice i školje (Kukulare), te priobalje Pirovac s okolicom.

Murter se očituje bogatstvom flore od 734 vrste, od čega su 143 kultivirane vrste. Problem otoka Murtera ljeti je veća pojавa običnog komarca, čija se legla često nalaze u dvorištima nekih kuća. Na otoku Murteru postoje četiri

Tureta (Tarac)

1953. posebno su zapamt

Foto: I. Munjko

Jama na otoku Ižu

Foto: I. Munjko

glagoljaške župe: Murter od 1298., Tisno od 1548., Jezera od 1602. i Betina od 1680. godine; škola od 1845., čitaonica od 1866., pošta od 1894., te brojne organizacije, kako društvene tako i političke, bratovštine kao najstariji oblik udruživanja, amatersko kazalište, Hrvatski sokol, Križari i dr. Visoka svijest o nacionalnoj pripadnosti, unatoč pritiscima ideologiziranih pojedinaca i institucija, nikada nije bila u pitanju. U mjestu Murteru nalazi se Uprava Nacionalnog parka "Kornati", koja je sa Hrvatskim ekološkim društvom organizirala Simpozij "Nacionalni park Kornati, općina Tisno u županiji Šibenskoj (prirodna podloga, zaštita, društveno i gospodarsko valoriziranje)", od 2-7. listopada 1995. U sekciji "Gospodarstvo i turizam" bilo je izlaganje "Planinarski put Kornati" (I. Munjko). Kada danas govorimo o Kornatima treba znati za tri pojma:

– Kornatski arhipelag sa 147 otoka, otočića i hridi;

– Nacionalni park "Kornati" proglašen je 1980. god., bez skupine otočja Sit i Žut, s revidiranom granicom (1988. g.), s time da je dugootočko područje isključeno iz Parka (zaljev Telašćica) i proglašeno parkom prirode;

– Planinarski put "Kornati" (službeno otvoren 8. 6. 1980.) u Ižu Velom, osim planinarskih kontrolnih točaka unutar i izvan nacionalnog parka "Kornati", proteže se i na neke otoke Zadarskog arhipelaga (Dugi otok, Rava, Iž i Rutnjak).

Do 1991. godine, kada je srbočetnička pomućena pamet prekinula normalne veze, Kornate su posjećivala mnoga planinarska društva iz Hrvatske i inozemstva. Samo po evidenciji Turisthotela Zadar (podatke dao Grgo Skoblar), broj planinara, bez broja njihovog noćenja, iznosio je za Iž Veli 2276, Sali 1684, Božavu 920, Petričan 432 i Crvenu Luku 58. Ukupno – 5370 planinara. Za potrebe planinara tiskana su tri izdanja "Putni dnevnik i vodič" planinarskim putom "Kornati" (izdavač PD INA-OKI Zagreb). Podijeljeno je 2655 spomen-značaka od osnutka do danas. Planinarski put obuhvaća 21 kontrolnu točku, s kojih se pružaju nezaboravni vidici na Kornatski i Zadarski arhipelag. Bez obzira na to što su planinarske oznake izbljedile (crvena boja postala je sivom), mislim da planinarske oznake nije potrebno obnoviti, jer one su obavile svoju ulogu poziva na šetnju Kornatima, već sugerirati planinarama da, prema Izletničkoj karti Nacionalni park "Kornati" i Murter, mjerilo 1 : 50 000 (izdavač Zavod za kartografiju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1994.), sami budu "istraživači novih staza". Za to postoji znatan broj mogućnosti, uz poštivanje pravila kretanja u području namijenjenom posjećivanju. U spomenutoj Izletničkoj karti nalazi se karta područja nacionalnih parkova i parkova prirode Republike Hrvatske 1 : 1 700 000, te osnovni podaci o geološko-geomorfološkim osobinama područja, klimi, biljnog pokrovu, životinjskom svijetu, podmorju, povjesnim spomenicima i o posjećivanju NP Kornati. Nakon obilaska NP Kornati (6. 10. 1995.) Izletničku kartu bih dopunio podacima da više ne postoji stalna Lokva na polju Tarac, a broj biljnih vrsta (navedenih ih je 200), prema nalazima M. Pandža i Z. Stančić (1994) iznosi 402 vrste!

Za planinare, turiste i izletnike Uprava NP Kornati izdala je vrlo lijepu knjižicu od 48 stranica sa slikama u boji "Nacionalni park Kornati" (Zagreb, 1995, autori dr. S. Božičević i suradnici).

KAKO SAM OSNOVAO HPD "JELENGRAD" U KUTINI

Iz sjećanja jednog seniora

Jedva sam u vojski dočekao da prođe godina dana!

Srećom sam i kao vojnik u Nišu imao prilike i mogućnosti za planinarenje kao član PD "Suva planina". I kao što sam strahovao da će moje vojnikovanje prolaziti u monotoniji jednoga garnizona u ravnici, što se srećom nije dogodilo, jednakom sam tako strahovao neće li me Ministarstvo prosvjete u Zagrebu uputiti na rad u školu koja će biti daleko od planina.

No, bilo kuda, donio sam već u Nišu čvrstu odluku, u novom čemu mjestu službovanja osnovati planinarsko društvo, a ako ono već postoji, stavit ću mu na raspolaganje svu prikupljenu planinarsku energiju i entuzijazam.

U jesen 1952. dobio sam dekret za Osmogodišnju školu u Kutini. Moslavina! Moslavačka gora! Kraj lijepih šuma, voćnjaka i vingrada na južnim obroncima. Kraj srednjovjekovnih gradina, od kojih su najpoznatije Garić i Jelengrad. Na ovim prostorima lomila se turska ofenziva usmjerena prema zapadu.

Kutina je za mojega službovanja (1952-1956) bila malo mjesto s oko 5000 stanovnika. Radila je samo Osmogodišnja škola i ona postaje moje planinarsko uporište. Ideja za osnivanje planinarskog društva prihvaćena je u školi i u mjestu. Gotovo svi učenici viših razreda, kojima sam predavao povijest i zemljopis, odazivaju se pozivu i postaju članovi planinarskog društva kojem smo odabrali ime "Jelengrad". Društvu su prišli i nastavnici, a od mještana su bili veoma aktivni Branko Marinić kao blagajnik, Ivo Sabljak i bračni par Glogoški. Bilo nas je 213!

Zaredali su izleti, jer je planinarsko društvo bez izleta osudeno na polako umiranje.

Najprvo smo pošli do ruševina Jelengrada. Popunili smo 29. ožujka 1953. gotovo cijeli vlak od Kutine do Popovače, a u pješačenju do same gradine otegla se dugačka kolona mladih pla-

Tomislav Jagačić, Varaždin

ninara. Bio je to pravi pozdrav proljeću. Kod ruševina Jelengrada podijelili smo se u dvije skupine. Jedna će napadati i jurišati iz šume na zidine, vodit će ih nastavnik iz matematike kolega Fojt. Ja sam bio u skupini branitelja. Organizirao sam "udarnu" desetinu koja je imala zadatku da napadne Fojtove napadače. Nisam očekivao da će on dati isti zadatku svojoj udarnoj skupini. Borba će se, jasno, voditi vikom i hrvanjem. Predstavite sebi radost učenika, mladih planinara, kada su njihova dva nastavnika ostala bez gumba na svojim kaputima.

Druge smo izlete, mahom nedjeljom, vodili do Humke, vrha Moslavačke gore. U vrijeme intenzivnog iskorišćavanja šumskog bogatstva Moslavačke gore, dobro nam je poslužila šumska željezница do sela Kutinice u podnožju.

– U lijepom sjećanju, govorio mi je poslije moj bivši učenik Vlado Ilijaš, ostao nam je izlet na Kalnik 19. travnja 1953. Ilijaš je tada bio dječak, a sada je zagrabio u šesto životno desetljeće.

Nabrojio je on i sjetio se drugih uspješnih pothvata našega mladog društva. Tako nije zaboravio Slet planinara Hrvatske na Plitvicama 1953. krajem mjeseca srpnja i uspon na Ličku Plješivicu (1649 m).

Ovoga mojeg mladog planinara poveo sam na proslavu 60. obljetnice slovenske planinarske organizacije, koja se održavala kod Aljaževog doma u dolini Vrata početkom srpnja 1953. Tom smo prilikom "osvojili" pod dramatičnim okolnostima Triglav. Vraćali smo se preko Triglavskih jezera, Komarče, Bohinjskog i Bledskog jezera. Svake smo godine sudjelovali u prenošenju planinarske štafete, markirali smo planinarski pristup do vrha Moslavačke gore, nabavljali vjetrovke i šatore.

Sudionici našeg planinarskog kampa u Brelima 1955. posebno su zapamtili dva tjedna na moru,

ali i uspon na Sv. Juru (1762 m), vrh Biokova. Na savezni slet planinara 4. srpnja 1956. na Prokletijama pošla smo iz Kutine šestorica. S Ivom Sabljakom uspinjem se na Đeravici (2656 m).

U jesen 1956. napustio sam Kutinu i otisao na novu dužnost u rodni Varaždin i tu nastavio planinarsku aktivnost u PD "Ravna gora".

Drago mi je što se mnogo godina nakon mog odlaska iz Kutine našlo planinarskih entuzijasta u Školskom centru "Tin Ujević". Među njima se isticao prof. Josip Mucko. Oni su obnovili društvo u koje sam ja od 1952. do jeseni 1956. ugradio mnoga planinarske ljubavi, napora i slobodnog vremena. Bilo je to neko drugo vrijeme, kada smo, iako siromašniji, bili duhovno bogatiji, bez tržišnih zakonitosti i novčanih stimulacija. Danas HPD "Jelengrad" pod vodstvom svoga marljivog i preduzimljivog predsjednika Ivice Mataića postiže veoma lijepo uspjehe.

Volio sam svoje učenike, mlade planinare. Darovao sam im puno slobodnog vremena i mnoge nedjelje. Neki, sada odrasli ljudi, roditelji, baki i djedovi, pokazivali su mi prilikom jednoga posjeta Kutini svoje planinarske iskaznice stare preko četrdeset godina. Pažnju koju sam dacima

poklanjao oni su mi vraćali marljivim učenjem, uređivanjem razredne učionice, dopisivanjem i pismima poslije našeg rastanka.

Kada sam se prije trideset i više godina, prolazeći s planinarskim prijateljem Milivojem Rihtarićem Medvednicom od Vugrovca do Podsuseda, zadržao oko podneva na Sljemenu, vadeći iz naprtnjače planinarski objed, pritrči mi neki mlađić, planinarski obučen...

– Gospodin Jagačić! – nagovori me on. – Ja sam u Kutini bio vaš učenik i planinar, Božidar Benčić! Vi ste me oduševili za planinarstvo! Sada u Zagrebu studiram Član sam planinarskog društva. Planinarim!"

Nisam toga simpatičnog malog dečića zaboravio, iako ga poslije slučajnog susreta na Sljemenu nikada više nisam vido. Bio mi je kao učenik posebno drag. Njegova malo starija sestra Božica, bila je odlična učenica. Opisala je naš izlet na Kalnik 1953. u "Našim planinama". Poznavao sam i njihove roditelje. Božidar Benčić bio je generalni direktor Naftaplina u Zagrebu.

Eto, takva sjećanja ispunjavaju često danas moja razmišljanja. Došlo je vrijeme kada čovjek sve više počinje živjeti od uspomena.

PO VRHOVIMA ANDA

I. Uspon na vulkan San Jose di Maipo

Srećko Huzjak, Varaždin

Krajem prošle godine, dan poslije Božića, nakon svakojakih višemjesečnih priprema tjelesne, duhovno-intelektualne i financijske prirode, konačno smo krenuli na put u dugo sanjanu Južnu Ameriku nas šestorica: Miroslav Huzjak (voda penjačkog dijela ekspedicije), Željan Čeć, Srećko Huzjak, Zoran Ivanušić i Mladen Malčić (svi članovi HPD "Ravna gora", iz Varaždina), te naš vrbovečki iskusni kolega Vinko Tomas. Glavni nam je cilj bio osvajanje najvišeg vrha Kordiljera, Aconcague, visoke 6960 metara.

Odmahali smo odboru za ispráčaj (brojnoj rodbini i prijateljima) na ledenim vjetrom brijanoj čakovečkoj željezničkoj stanicu i otputili se vlakom prema Budimpešti, odakle ćemo dalje avionima u daleki svijet. Uz dosta aerodromskog čekanja, prvo u Budimpešti pa u Amsterdamu, odletjeli

smo preko Atlantika za Rio de Janeiro, gdje smo samo pomolili nos iz aviona i zaključili da ta strahovito teška vruća i vlažna klima definitivno nije za nas, zatim na kratko stali na aerodromu Buenos Airesa i konačno krenuli prema krajnjem odredištu, Santiagu de Chile. Prije slijetanja u čileansku prijestolnicu prošli smo iznad fantastičnih Anda, zalijepljeni za prozore našeg "Boeinga 747", u pokušaju da što bolje vidimo kamo mi to otprilike idemo. Bili smo sretni kao mala djeca upijajući očima prizore crvenih stijena i sipara, klanaca, uskih dolina, vulkana, ledenajka, hrbata i vrhova!

Prvo što nam se svijjelo kad smo izašli iz aerodromske zgrade, i što će nam se i ubuduće cijelo vrijeme jednako svidati, divna je čileanska klima. Dočekao nas je prekrasan sunčan dan s

Pred skloništem na 3100 metara

temperaturom oko 30 stupnjeva, ali bez vlage, tako da se vrućina vrlo lako podnosi, a takvi će biti i svi ostali dani ovdje, jer su poremećaji s kišom veoma rijetki. Santiago de Chile je golem grad s oko šest milijuna stanovnika i površinom je među najvećima na svijetu. Osnovao ga je u 16. stoljeću veliki španjolski konkivistador Pedro de Valdivia. Smjestili smo se u jednom hostel blizu staroga centra grada i odmah izašli prošetati se okolnim kvartovima. Mora se reći da ovaj velegrad ne nudi pravi okus onakve Latinske Amerike kakvu smo svi nekako maglovito zamisljali: uredan je, lijepo i bogato ureden, prometno dobro organiziran, uopće svi segmenti života jednog velegrada (u zapadnjačkom, euro-američkom smislu) ovdje vrlo dobro funkcioniраju. Kako ćemo se poslije uvjeriti, i cijeli je Čile manje-više takva, dosta "amerikanizirana" zemlja i pravi je gospodarski hit. Osjeća se red, uzlet i velik protok kapitala, sve je relativno jeftino, krediti vrlo povoljni, a plaće dobre, tako da mnogi Južnoamerikanci iz drugih država dolaze ovamo u potragu za boljim zaposlenjem.

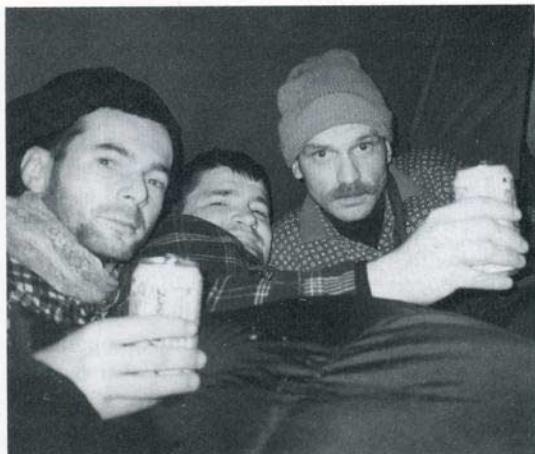
U Santiagu smo boravili nekoliko puta (odmah po dolasku u Južnu Ameriku, pa nakon uspona na vulkan San Jose, zatim vrativši se s osvojene Aconcague i, na kraju, nakon Bolivije i Perua). Upoznavali smo ga malo po malo. Obišli

smo lijep kolonijalni centar oko Plaze de Armas, hodali širokim avenijama i lijepim parkovima, vidjeli otmjene četvrti, posjetili kvartove s bogatim noćnim vikend-životom, gdje je sve puno ljudi do jutra, kupovali u zapanjujuće velikim mega-shopping centrima, popeli se na slikovite brežuljke vidikovce, vozikali se superčistim modernim metroom i još više taksijima, koji su ovdje izuzetno jeftini i uvijek su tu kad ih trebate. Odlično smo se snalazili, budući da smo imali neočekivanu pomoć brata i sestre Maurita i Ivane Troncoso, Zagrepčana koji su ovamo došli s roditeljima prije godinu i pol dana. Sreli smo ih sasvim slučajno i vrlo se dobro s njima slagali.

Upoznali smo još hrvatskih iseljenika starijih generacija koji se okupljaju u klubu "Estadio Croata" i sa žaljenjem smo opazili da se hrvatska riječ među njima sve manje razumije. Nakon osvajanja Aconcague posjetili smo i našeg ambasadora u Čileu gospodina Blaževića, koji nam je čestitao na uspjehu i proveo neko vrijeme s nama u ugodnom razgovoru.

No krenimo sada na put...

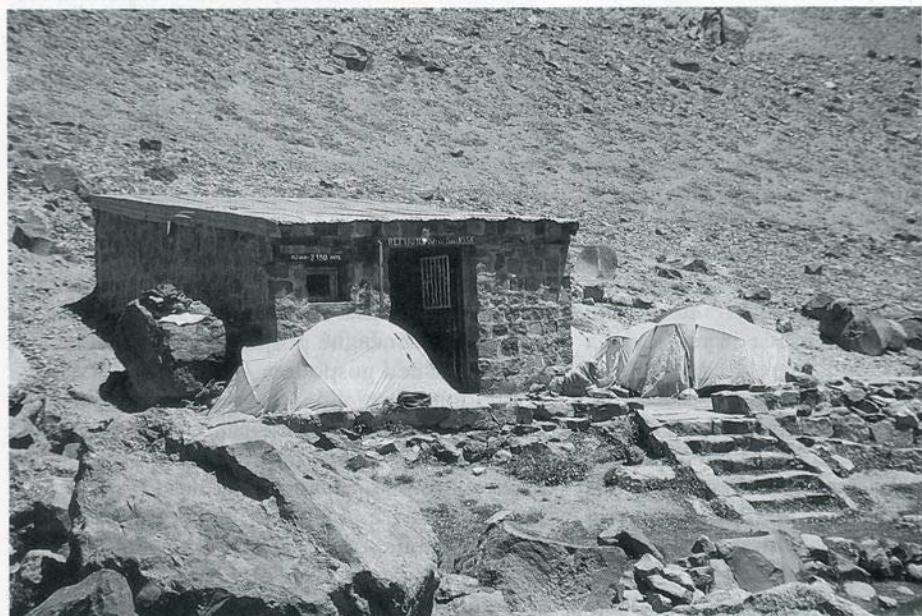
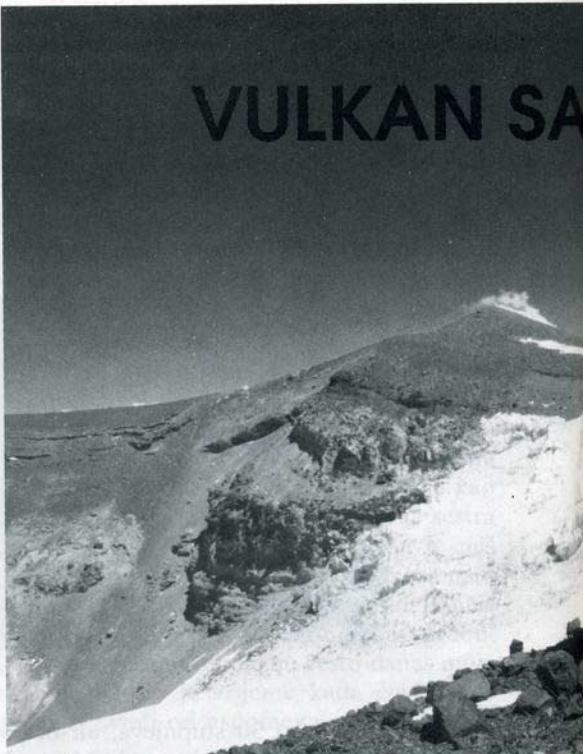
Prekrasna je sunčana srijeda, kasno popodne, Nova Godina, a Željan, Miro i ja poklonili smo si najljepši dar – pogled s vrha moćnoga vulkana San Josea. Sjene su se već oduljile po vulkanskom kamenju i siparu, a sumporni dim iz golemog

VULKAN SA

kratera vulkana gmiže uz njegove strme strane igrajući već prilično rumenim suncem veličanstvenu igru boja. Vjetar jedva da puše, a okolne visoke planine čileanskih i argentinskih Kordiljera (točno smo na granici), koje se pružaju kud god pogled seže, drijemaju u uzvišenom popodnevnom miru. Na našim je licima čista sreća, sav umor u ovim je trenucima isčezenuo iz nas. Grlimo se i čestitamo jedan drugome. A bilo je teško, teže nego smo očekivali...

Na vulkan San Jose de Maipo (oko 5800 m) krenuli smo kombijem odmah drugi dan po do-

Lijevo gore:
Lijevo: Šato
Sasvim gore:
Gore: Uspon
Desno: San
Fotografije:

pivo u Budimpešti pa u Amsterdamu, odjeđeni

klima. Dočekao nas je prekrasan sunčani dan

N JOSE

Ugor na 4800 m (Zoran, Srećko i Željan)
pred skloništem na 3100 m
Srećko i Željan na vrhu
po vulkanskom siparu
de Chile
iroslav Huzjak

lasku u Santiago, od kojeg je ta planina udaljena oko stotinjak kilometara. Kad smo San Jose odabrali za "predjelo" Aconcagui, nitko od nas zapravo nije bio svjestan što nas čeka. Nijedan od nas nije mogao izbjegći a da o San Joseu ne razmišlja kao o nekom malo višem brdu do čijeg ćemo se vrha pomučiti, ali se ipak samo rutinski popeti, tek toliko da se malo priviknemo na visinu, kao da, na primjer, idemo standardnim smjerom na Triglav. Otrežnjenje je stiglo kad smo ga prvi put ugledali u punoj veličini iz prekrasne prilazne doline gdje smo se i ulogorili. Srce nam je jače zakucalo dok smo promatrali njegovo veličanstveno pobočje i veliku snježnu glavu, preko koje su visinski vjetrovi divljali natjeravajući paučinaste bijele oblačice i sumporni dim visoko, visoko iznad nas, u savršenom plavetnili čileanskog neba. Nismo se, naravno, uplašili, makar je upravo tada, da stvar bude ozbiljnija, proletio helikopter s nekim planinarom koji je nastradao od edema, već smo samo s

većim poštovanjem i ozbiljnošću, ali i žarom zaljubljenika u planinske visove, prionuli na posao.

Već smo drugi dan, prošavši sklonište na 3100 m, kod kojeg je bilo i nekoliko šatora drugih planinara, stigli do mjesta gdje smo postavili prvi visinski logor (otprilike 4100 m), do kuda se trebalo prilično mučiti tražeći najbolji put po vulkanskim siparima. Tu se već javljaju prvi tipični visinski problemi – dah je sve kraći, a glava nas sve pomalo boli. Vinko, koji već nekoliko dana bije bitku s jakom upalom grla i sinusa, sljedeći se dan vraća do skloništa kako bi si dao priliku da prizdravi i sačuva snagu za glavni zgoditak – Aconcagu. S njim polazi Mladen, koji također zdravstveno nije najspremniji za pohod na vrh.

Nas četvorica sljedećeg dana nastavljamo dalje, premda se vrijeme pokvarilo. Cijeli smo dan obavijeni gustom maglom, a povremeno pada po nama i rijedak snijeg. Uspon nije orijentacijski prezahtjevan zahvaljujući pouzdanim informacijama o planini kojima nas je opskrbio simpatični domar Nelson u spomenutom skloništu. Odlučili smo da se zbog ovakvog lošeg vremena ne vraćamo, osim ako se još više ne pogorša, te da sutra, ako dan bude ljeplji, pokušamo osvojiti vrh.

Ulogorili smo se, nakon vrlo teškog hodanja uglavnom samo po siparima, na visini od oko 4800 m, na vrlo malom platou. Bilo ga je potrebno cepinima proširiti, što nije nimalo lako za još neaklimatizirane planinare. U šatoru smo s dva piva iz limenki nazdravili dolazak Nove

godine i pokušali zamisliti bližnje što smo ih ostavili u Varaždinu, kako se sad vesele i jedu puricu s mlincima, dok mi muku mučimo daleko, daleko od njih...

Sutradan smo, i dalje se prilično naporno penjući vrlo teškim terenom, prvo dohvatali prostrano sedlo između dva vrha na visini od oko 5200 m, koje je cijelo vrijeme izgledalo nadohvat ruke, a ipak nikako da se dođe do njega. Zatim smo, nakon odmora, krenuli prema samome vrhu, ostavivši umornog Zorana da pazi na postavljeni logor. Do vrha treba još kakva tri sata patnički hodati. Jako smo umorni i izmučeni rijetkim zrakom na visini, ali snage i volje imamo dovoljno i eto nas konačno na već opisanom vrhu!

Prva pobeda je ostvarena. Ostalo je da nakon povratka s vrha provedemo još jednu mukotrpnu aklimatizacijsku noć stisnuti sva četvorica u šatoru, te da se drugi dan polako, s noge na nogu spustimo do skloništa gdje nas oduševljeno pozdravljaju Vinko, Mladen i domar Nelson. On nas pohvaljuje ustvrdiviši kako smo vrlo ozbiljna grupa, budući da smo ovaj vulkan vrijedan poštovanja ispenjali bez ozbiljnih teškoća i u znatno kraćem roku od prosječnog. Vraćajući se sutradan u Santiago kombijem (simpatični vozač Juan se pojavit na predvidenom mjestu točno u dogovorenog vrijeme!), stali smo, naravno, u prvoj krčmi da popijemo itekako zaslужeno pivo. Sve nas je oduševio okićeni bor i veliki Djed Mraz u saonicama s jelenima, izrezan iz kartona ili šperploče, što djeluje sasvim egzotično na temperaturi od oko 30 stupnjeva u hladu...

(U idućem broju Aconcagua)

POUČNA PLANINARSKA PRIČA

Alan Čaplar, Zagreb

Ponedjeljka petnaestog prosinca poslije projekcije posvećene planinama Portugala, pročelavi pročelnik planinarske podružnice "Pentravci" (potpisnik pravovaljane počasne pročelničke punomoći) Pero Perić pozdravi prisutne, potakavši pripremu prigodnog pohoda Plješivici povrh Plješivičkog prigorja povodom proslave početka planinarskog pokreta. Planirajući pohod, planinar Pero prvo

podijeli pojedine povjerljive poslove pripreme probranim prisnim prijateljima. Potom preporučenom pošiljkom prosljedi pismeni poziv prijateljskim planinarskim podružnicama. Pripadnici planinarske podružnice "Pentravci" provedbi prionuše poslije petomjesečnog perioda.

Prijepodneva petnaestoga petog pristigne pedesetak planinara prigradskim prijevozom pod

planinu. Prvo posjetiše prodavaonici potrepština, pa pokupovaše puno prehrambenih proizvoda. Pokoji planinar prije polaska pojde pečenu pogaću. Poneki pak popiše posljednje pivo. Professionalni poštar pismonoša (prekršitelj prometnih propisa prema provjerenoj policijskoj prosudbi) prezimena Pijanić, poznat po porocima, potegne previše, pa postade problem predvodniku Peri, poštenom platiši poreza. Provjerenim Perinim priateljima prisilno pridruženi Pijanić, prozvan Pepi po pomalo priglupom papagaju Pepiju, poznatom po prekrasnom plavom perju, potpuno pokvari planove.

Prije podneva podože planinari puni poleta planinarskom stazom preko pustih plješivičkih padina pjevajući ponosno popularne pjesme po-skočice. Predvodnik promotri prilike, promisli, pa, pomalo potišten, prognozerski predviđi povremene popodnevne pljuskove. Penjanje planinarskim putem postade preteško, pa premoreni planinari predložiše pauzu... Prethodnik Pero pod pritiskom pomoćnika Pavla, politički podobnog pučkog pravobranitelja, pričuvnog potpukovnika prve pomorske postrojbe, prihvati prijedlog pa pričeka posustale planinare. Planinari posjedaše po podu. Pritom poslušaše pozitivne primjedbe presretnog pjesnika Poetića, ponesenog predivnom plješivičkom prirodom. Priroda posvuda prikazivaše prekrasne proljetne prizore, pa promatrani panoramski pejzaži probudiše predivne pomicli. Pojedini pametniji planinari, pobijedivši predrasude, pozaboravljaše prizemne probleme, pa pokušavajući proniknuti prapočelo postojanja postadoše prosvijetljeni put primjerice Platona.

Prema prijedlogu predvodnika Pere podože planinari polako poput puževa prečicom preko pokošenih pašnjaka prema povisokom planinarskom prijevoju Poljanice-Prekrižje. Poslije poduzeg pješačenja pojedinci primijetili primjetnu

promjenu pravca. Prisutni penzionirani prosvjetar, profesor Preradović (povjesničar po pozivu, potomak poznatog Petra Preradovića) postavi pitanje predvodniku Peri, pa potonji priznade pogrešku: planinari predvođeni prebrzim, pijanim Pepijem promašiše pravi put. Promašena pretpostavka pravca puta primora planinare potražiti pravu putanju. Poslije pomne pretrage područja planinari pronadoše pravi put (pod pojmom pomna potraga podrazumijevamo približno pet propalih pokušaja). Potpuno pijani parazit Pepi prekasno primijeti prepreku posred puta, prodorno povikne: "Padaaaam", pa poderavši pumperice, padne preko prepreke. Posvetivši punu pažnju položaju, pravi planinari priskočiše po principu "planinar planinaru pomaže". Panično preplašeni pesimisti, pasivno promatrajući, počeše prostački psovati primitivnog pijanca. Pero poput primjerenog planinarskog predvodnika, posve priseban, pregleda povedu pa pruži Pepiju potrebnu prvu pomoć plus psihološku podršku.

Pošto pravovremeno pristigoše pred prastaru, pretpotpunu plješivičku piramidu, Petra, predstavnica planinarskog podmatlka, primjetno potresena poslijedicama Pepijevog pijančevanja, pohvali presudnu prisebnost predvodnika Pere. Predvečer, pet poslije pola pet, podosta prije prvog polumraka, Pero potakne ponavljanje planinarske prakse. Pero po povratku posebno preporuči pročitati pojedina poglavљa poučnih planinarskih priručnika (poput "Prva pomoć", "Prehrana", "Priprema pohoda"...). Predvodnik Pero pouči planinare: poduzmite ponešto protiv pojave pijanstva. Poštujte pravila pristojnog ponašanja. Podučavajte prijatelje potrebi produhovljenoga prirodnog postojanja poput pjesnika Poetića! Posjećujte planine produhovljeno! Pa, poštovani planinari, primite puno planinarskih pozdrava! Pisac.

Pogовор уредника

Ako već niste primijetili, ova je priča sva u znaku slova "p" i prava je mala lingvistička ekshibicija mladog suradnika Alana Čaplara (učenik je 4. razreda gimnazije). Neka je čitatelji dobrohotno prihvate kao blagu satiru usmjerenu prema pretjeranim ljubiteljima "dobre kapljice" u planinarskoj organizaciji. Tko je zapravo više sklon alkoholu, mlada ili stara generacija?

ZAŠTITA PRIRODE

● **Lisina park šuma.** Poslije dvogodišnjeg upornog nastojanja KZP HPS i HPD Orljak iz Opatije i brojnih planinara Kvarnera, a u suradnji s Državnom upravom za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa, konačno je Županijsko poglavarstvo Županije primorsko-goranske na zvanični prijedlog Općine Matulji pokrenulo postupak za stavljanje pod zaštitu Lisine kao park-šume. U tom su prijedlogu predložene i granice ovoga zaštićenog područja.

● **Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode.** Komisija za zaštitu prirode HPS je na svom sastanku 5. ožujka usvojila program Očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode, s razrađenim programima za oba podsustava: a) očuvanje biološke raznolikosti planinske prirode i b) očuvanje krajobrazne raznolikosti planina. Na tom je sastanku nominirana i ekspertna grupa za oba podsustava: za a) 9 stručnih suradnika (koordinator Miljenko Gašparac iz Delnice) i za b) 5 stručnih suradnika (koordinatorica Antonija Geriol-Nemet iz Zagreba).

● **Opet o zaštiti Velebita i izgradnji TE Lukovo Šugarje.** U okviru naših nastojanja glede izgradnje TE Lukovo Šugarje i drugih jadranskih TE (Obrovac, Plomin i dr.), mr. Slavko Ferina, član Središnjice eko-patrola prisustvovao je tribini "Iskustva pokrajine Nordheim – Westfalen na području inženjerstva zaštite okoliša" održanoj u Gospodarskoj komori RH (transfer znanja). Planinarska društva u regiji i suradnici KZP HPS koji djeluju na zaštiti okoliša i ekološkim alternativama (Stjepan Plečko, Slavko Ferina i Antonija Geriol-Nemet) i Mjesni odbor Lukovo Šugarje informirani su radi poticaja sudjelovanja javnosti (NVO, sredstva javnog informiranja i lokalno stanovništvo) glede donošenje odluka o okolišu, pa tako i glede izgradnje jadranskih TE. Podržan je i apel "SOS za Velebit" koji Mjesni odbor Lukovo Šugarje uz potpis želi uputiti Hrvatskome Saboru, a savjetovano je planinarskim društvima u regiji da daju podršku ovom zahtjevu.

● **FAO obnavlja šume.** Tragom članka "FAO obnavlja šume" objavljenog u Slobodnoj Dalmaciji od 5. ožujka, KZP HPS dala je potporu ovom programu. Riječ je o 65 milijuna teškom programu, u kojem sudjeluju Svjetska banka, Hrvatske šume i MUP Hrvatske. Ova značajna finansijska sredstva predvidena su poglavito

za obnovu opožarenih šuma u Dalmaciji (Zadar, Šibenik, Dubrovnik), dakle, u području submediteranske vegetacije, a u Županiji Šibensko-kninskoj radi se dijelom i o obnovi šuma u NP Krka (oko 500 ha). KZP HPS je angažirala svoje suradnike i istaknute šumarske stručnjake (M. Gašparac, dr. Z. Perci i D. Hamilton) da utječu na daljnju obnovu hrvatskih šuma i u drugim našim krajevima.

● **Poticaji za aktiviranje eko-patrola u planinarskim društvima.** Značajni su novi poticaji za aktiviranje eko-patrola u planinarskim društvima (Hrvatsko zagorje, Kvarner, Dalmacija). U Opatiji su se 18. ožujka sastala planinarska društva Kvarnera radi aktiviranja dalnjih eko-patrola za gorsko područje Učke i Čićarije. Do sada tu djeluju dvije eko-patrele ("Orljak" Opatija i "Kastav" Kastav) i lokalno povjereništvo eko-patrola (Mario Rubeša). Počelo je i s aktiviranjem eko-patrola u Hrvatskom zagorju. Osnovana je eko-patrola u Konjščini (Gradina), a priprema se osnivanje eko-patrola i u Varaždinu.

● **Vrt gospodina Noe.** Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine upravo je izdala zanimljivu brošuru "Vrt gospodina Noe – ugrožena biološka raznolikost" namijenjenu samoobrazovanju mladih ljubitelja prirode, a radi očuvanja biološke raznolikosti. Poznato je da je Hrvatska početkom 1997. i službeno priступila Konvenciju o biološkoj raznolikosti iz Rija (1992). Ova se brošura može nabaviti u Upravi za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa, pa se preporuča planinarskim društvima da je nabave za potrebe svojih predavača, učitelja i djece.

● **Uspjele demonstracije Zeleno-plave opcije na Kornatima.** Dana 2. veljače organizirane su uspjele demonstracije Zeleno-plave opcije na Kornatima (Vesna Jurković, NP Kornati, dalmatinski planinari). Tom je prilikom demonstrirano slobodno penjanje po kornatskim krunama (klifovima) i uspon na vrh Kornata Metlinu, a potaknuto je i pješačenje po otocima i priobalju uz pomoć izvrsno pripremljenih karata (Zlatko Smerke), za što su planinari i turisti iz inozemstva pokazali izvanredno zanimanje. To je u skladu s našom sredozemnom orientacijom u planinarstvu i održivom razvoju, po uzoru na Francusku i Italiju. Ova je akcija jedna od prvih u povodu 75. obljetnice

organizacije zaštite prirode u hrvatskom planinarstvu, koja se obilježava pod motom zaštite i afirmacije nacionalnih parkova i parkova prirode.

(Ivan Stošić)

● **Planinarenje na Kornatima po novim pravilima.**

Prema novoj organizacijskoj shemi posjećivanja NP Kornati, planinarstvo će imati posebnu važnost, ali i neka ograničenja. Ravnatelj Parka Zvonko Modrušan rekao je za Vjesnik 12. veljače: "Namjera nam je oživjeti stare planinarske puteve na Kornatima kako bismo svim budućim posjetiteljima ponudili nešto novo, ali ne na način na koji su to nedavno izveli članovi PD Kamenar iz Šibenika. Mi smo bili za

atestiranje staza kako bi se vidjelo u kakvom su one stanjtu i što nude, a ne za nekakvo slobodno penjanje po klifovima kao što je to ovom prilikom bilo učinjeno i čemu se mi žestoko protivimo. Željeli smo samo obilježavanje planinarskih staza, sagledavanje stanja u kojem se one nalaze, a dobili smo slobodno penjanje na najviši kornatski vrh Metlinu. Novim smo se programom odredili protiv organiziranog sporta na Kornatima jer je on, u tome se svi slažu, škodljiv za prirodna staništa rijetkih ptičjih vrsta, a zatim i za same klifove, stijene." Prema onome što piše u Vjesniku, ubuduće bi se u Park ulazilo na tri glavna ulaza. Središnji bi bio marina Hramina, a druga bi dva bili recepcionalni punkt na Žutu i Piškeri. (Ž. P.)

SPELEOLOGIJA

SPELEOLOŠKI ODSJEK HPD "MOSOR" U 1996. GODINI

Istraživana su 23 speleološka objekta: 1 kod Kijeva, 5 u Konavlima, 1 na Pelješcu, 1 na Braču, 2 kod Kućina, 3 na Omiškoj Dinari, 3 kod Knina, 3 u Docu Donjem, 1 na Mosoru i 3 kod Klisa. Posjećena su 63 objekta: 29 na Mosoru, 8 na Braču, 8 kod Dugopolja, 5 kod Klisa, 1 na Kamešnici, 2 kod Knina, 2 u Blacima iza Kozjaka, 1 u Vučevici, 2 u Ublima, 3 na Kozjaku, 1 kod Lovinca i 1 kod Bohinja u Sloveniji. Održano je 15 vježbi, uglavnom na Marjanu. Rekognosciran je teren pretežno na kasnije istraživanim područjima. Sudjelovali smo na dva logora na Biokovu (u travnju je organizator bio SO "Biokovo", a u kolovozu SO "Velebit"). U studenom smo organizirali školski logor na zapadnom Kozjaku. Od 18. listopada do 22. prosinca održana je 17. splitska speleološka škola. U siječnju je održan Susret dalmatinskih speleologa i Speleološka večer. Speleo-maskenbal je održan u veljači. Na našu je inicijativu 21. travnja na Kamešnici utemeljena Dalmatinska speleološka koordinacija, koja okuplja i planinarske i neplaninarske speleološke udruge iz južne Hrvatske. U svibnju smo u

okviru Dana splitskih planinara izveli pokaznu vježbu i vođenje po Miličevića špilji za građanstvo. Istog mjeseca sudjelujemo na izložbi o Lukinoj jami u Šibeniku. U lipnju smo u sklopu Dana tehničke kulture na svom štandu izložili oko 50 fotografija, opremu, špiljske minerale i dr. U srpnju smo izveli radnu akciju na Lugarnici na Uzničkoj kosi. U kolovozu se jedan član popeo na Grossglockner, Gran Paradiso i Mont Blanc. U rujnu se jedan član priključio skupu penjača u grčkim Meteoriima. U okviru dobre suradnje s radiom Gradska mreža nagrađene su slušateljice vodene u jednu špilju. U studenom smo sudjelovali na Speleološkom vikendu na Glavici (Medvednica), a u prosincu na Instruktorskom seminaru na "Runolistu". U Šibeniku smo za HPD "Kamenar" održali projekciju i predavanje o sustavu Lukina jama – Trojama. Kao i prethodnih godina, nastojali smo sudjelovati u svim važnijim speleološkim zbivanjima u Hrvatskoj, a posebno radimo na većoj suradnji južohrvatskih speleologa. (I. T. Marinov)

IN MEMORIAM

MILAN DOLOVSKI (8. 12. 1961. – 28. 5. 1996.)

Dana 28. svibnja 1996. godine, prilikom silaska s Mount McKinleya (Aljaska), nesretnim je slučajem poginuo naš dragi Milan. Toga je dana zajedno s partnerom ispenjao Messnerov kuloar i stao na najviši vrh Sjeverne Amerike.

I sada, nakon gotovo godinu dana čini se nevjerojatnim da ga više nema. Na trenutke kao da ga još strpljivo očekujemo u Odsjeku da svojim mirnim, staloženim glasom otpočne zanimljivu priču sa svoga prvog izvaneuropskog iskustva.

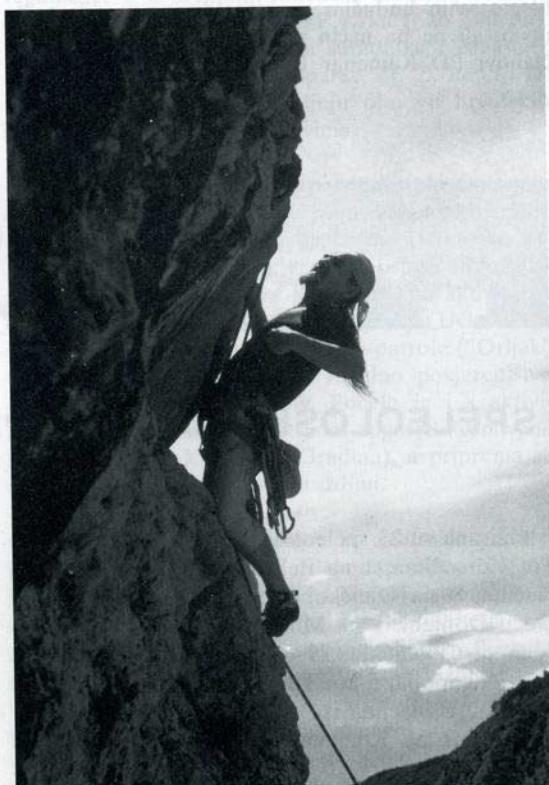
U dnevniku s ekspedicije njegov je partner zapisao:
... Mile ide prvi, zaustavlja se dva metra od vrha i kaže: "Dodi da mu zajedno stanemo na glavu!" ...
"Na vrhu smo".

Upravo ova zadnja rečenica vjerno odražava Milanov karakter, njegov velik altruijam i osjećaj zajedništva. Najvažnije je bilo nešto učiniti dobro, pravo i zajedno. Hoće li to biti u nekom rekordnom vremenu ili će trajati dugo, hoće li on biti prvi ili netko drugi – to su za njega bile nevažne stvari. Bio je uvijek voljan i spremjan čak se i odreći cilja da bi pomogao u nevolji.

Rodio se u selu Škriljavcu, općina Ivanec, srednju stručnu školu završio u Varaždinu, po zanimanju je bio brodomonter, a radio je kao traser u brodogradilištu u Kraljevcima. Bio je član PD "Kastav", nosio je naslov alpinista i pripravnika GSS. Bio je pročelnik AO Rijeka 1992-1994. i vodio ljetne i zimske alpinističke škole.

Milan je počeo s planinarstvom, nakon čega ga je ljubav za prirodu, stijene i planine dovela u Alpinistički odsjek Rijeka 1986. godine. Nekoliko je puta uspješno obavljao funkciju pročelnika Odsjeka. Aktivno je sudjelovao u svim tečajevima penjanja koje svake godine organizira naš Odsjek i uvijek s mnogo strpljenja i ljubavi učio mlade generacije.

Često je penjao u Paklenici (Jenavi, Brid Klin, Andeoski, Forma Viva, Klin, Albatros...); ispenjao je zatim Aschenbrennerov smjer u Travniku, Raz Jalovca, Skalaško-gorenjsku, Zahodnu zajedu i Bavarski u Sjevernoj Triglavskoj, Bonattiev (Petit Dru), bio je na Mont Blancu, Matterhornu, Grossglockneru, ispenjao je podosta smjerova u istočnim Dolomitima (skupina Spalati-Monfalconi), a iznad svega je volio našu Velu Dragu i mirne večeri ispod Comicijeva tornja kad bi se skupilo društvo nakon veselog pečačkog dana.

Nažalost, njegov je velik entuzijazam grubo i pre-rano prekinut, ostavivši ga s mnogim neispunjanim željama.

Mile je odvijek mrzio retoriku i zato je ni mi ne želimo, no moramo reći da nam mnogo nedostaje kad prolazimo kroz Lazac, na Snježniku, uz večernju vatru na Kamenjaku. Nedostaje nam njegov veseli smijeh i lijepa riječ koju je uvijek imao za svakoga. Netko iz društva nazvao ga je dobrim duhom šume zbog njegove duge svjetle kose, simpatične bradice i nježnog osmijeha. Takvog ćemo ga uvijek i pamtići.

Hvala Mile.

Tvoji prijatelji s nebrojenih tura iz AO Rijeka.
(Vladimir Paušić)

"VELIKE STIJENE SVIJETA" PLANINARSKOG SAVEZA ZAGREBA

"Velike stijene svijeta" alpinistički je projekt Planinarskog saveza Zagreba. Cilj projekta je da se u narednih pet godina, u pet ekspedicija, osvoje "big wall" (engl. velike stijene) u raznim dijelovima svijeta. Prva ekspedicija "Grenland '96", uspješno je realizirana, a ostvareni rezultat, prvi uspon na vrh kroz osamstometarsku stijenu na južnome Grenlandu, značajno je zabilježen i ocijenjen u domaćem i stranom alpinističkom svijetu. Prema redoslijedu ekspedicija, u lipnju ove godine kreće se u Kanadu u područje Bugaboo, a nakon toga na redu je neosvojena stijena i vrh u nepalskoj Himalaji. Tisućumetarski toranj, u ravnoj vrelini pustinje Malia, u Africi cilj je 1999. a poznati patagonijski orijaši u 2000. godini.

Karakteristika je ovih ekspedicija mali broj članova (oko pet), što ekipi daje mogućnost prilagodavanja situaciji na terenu i ujedno je dovoljno penjača za ostvarenje cilja. Velika cijena neophodne penjačke

opreme te visoki putni troškovi nezaobilazan su faktor u organizaciji ovakvih ekspedicija. Za ostvarenje ovakvih ciljeva nužno je trajno treniranje penjača, odnosno svi oblici penjanja: slobodno, tehničko, ledno, kombinirano, a tijekom cijele godine. Uz svakodnevne treninge i organizacijske obveze, svaki je penjač i svoj menadžer jer troškove ekspedicije plaća sam, odnosno sponzorstvima poduzeća prema kojima sponzorske obveze rješava opet sam. Dosadašnja iskustva u sponzorskem dijelu vrlo su dobra, točnije, poduzeća koja su uložila u ovaj oblik reklamiranja zadovoljna su onim što čini ekspedicija te nastavljaju sudjelovati u projektu. Tako je varaždinski proizvođač alpinističke opreme "Mea" ponovno generalni sponzor i ovogodišnje turističke ekspedicije "Yosemite-Bugaboo '96".

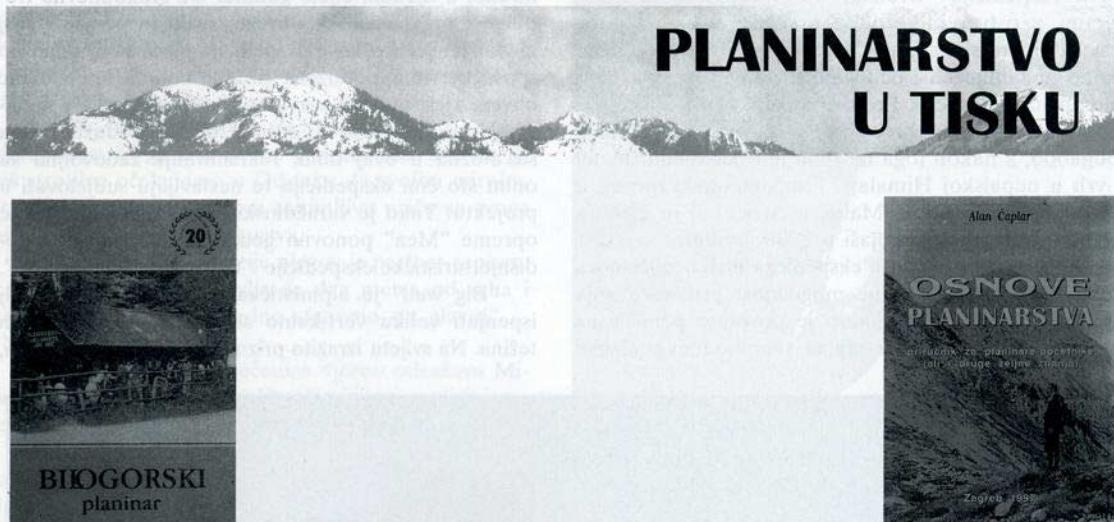
"Big wall" je alpinistička disciplina kojoj je cilj ispenjati veliku vertikalnu stijenu velikih penjačkih težina. Na svijetu izrazito priznata, čak elitna disciplina,

od alpinista zahtijeva dugogodišnji penjački staž, veliko iskustvo, visoku fizičku i psihičku pripremljenost, iskustvo u upotrebi goleme količine penjačke opreme, znanje slobodnog i tehničkog stila penjanja... što ukazuje na vrlo kompleksan način penjanja. Zbog slikovitosti možemo ga usporediti s atletskim višebojem. Usponi u takvim teškim stijenama, višim i od 1000 metara, traju tjednima. Sve je podredeno vertikalnom okružju. Od spavanja, viseći u glatkoj stjeni, do transporta opreme, hrane, vode... čak i obavljanja nužde. Ukratko, na stijeni se živi. Penjačke težine na

koje se nailazi pri usponu znaju biti izrazito zahtjevne. Primjerice, ispenjati težak 50-metarski djelić stijene iziskuje cjelodnevni naporan rad, uz upotrebu čitave palete penjačkih pomagala kao što su: klinovi, stoperi, čokovi, karabineri, frendovi, rupovi, copperheadi, sky hook, riveti, kolture, penjalice, stremeri, kladiva, spitevi, užad, gurtne, zamke i još mnogo toga. Ako se stijene nalaze u klimatski teškim podnebljima i na velikim nadmorskim visinama, tako kompleksno penjanje još je teže, a cilj zahtjevniji. (Darko Dular)

PLANINARSTVO U TISKU

BILOGORSKI PLANINAR

Bilogorski planinar broj 43, za ožujak 1997, donosi ove članke: Vuzmica (G. Pinter), Sa piramide kalničke (S. Pavunić), Grossglockner (Đ. Špralja), Planinarenje između dva rata (L. Smokvina), Na krovu Raba (A. Čaplar), Žrnovnica (V. Jurković) i Markiranje (T. Pavlin). Ukupno 16 stranica, s oko tucet slika. Izdavač HPD "Bilo" iz Koprivnice, cijena 10 kuna. (Ž. P.)

ČAPLAR: OSNOVE PLANINARSTVA

Ta brošura od 28 stranica A-5 formata, namijenjena je polaznicima planinarskih škola, a sadrži sve što bi trebao o planinarstvu znati početnik. Objavljena je početkom ove godine, ima ukusnu naslovnicu s lijepom slikom, košta 15 kuna, a može se nabaviti u HPD Zagreb-Matica, Zagreb, Bogovićeva 7 III ili kod autora: Alan Čaplar, Ul. Sv. Mateja 7, tel. 688-512. Dodajmo da je njezin autor nedavno imenovan za

člana redakcije našeg časopisa, da je izdavao školske novine u svojoj gimnaziji gdje je dak i da je po svojoj dobi (18 godina) najmladi član redakcije našeg časopisa u 99 godina njegova izlaženja. Uostalom, naši ga čitatelji već poznaju po desetak članaka objavljenih u našem časopisu, Bilogorskom planinaru i Ličkom planinaru, da ne spominjemo njegove dačke "Novine". (Ž. P.)

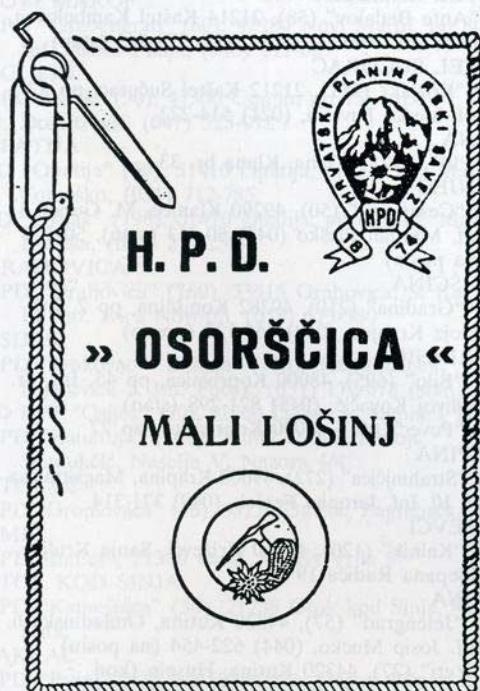
PLANINARSKI ZBORNIK

Planinarski zbornik priprema HPD "Dugi vrh" iz Varaždina, pod uredništvom našega vrijednog suradnika Tomislava Jagačića. Bit će to knjiga od stotinjak stranica i s više od 60 slika, koja okuplja 25 autora. Tematika je većim dijelom posvećena zagorskim planinama i zagorskim planinarama. (Ž. P.)

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

BOLTO GABERŠEK – ZAGOREC NA OTOKU

Rodeni Zagorec (6. lipnja 1954. u Gotalovcu) i planinarski dak glasovitog Luje Hercega iz Budinščine, doselio se prije točno 20 godina na otok Lošinj i otočane "zarazio" planinarstvom. Počeo je potiho, zatim 1984. osnovao podružnicu PD "Milengrad" iz Budinščine, a 1990. osniva u Malom Lošinju PD "Osorščica". Planinariti je počeo još kao pučkoškolac u Budinščini pod Lujinim vodstvom. Imao je sreću da dobije stipendiju za srednju građevinsku školu u Ljubljani (1968.), pa za te četiri godine završava tečajeve iz alpinizma i skijanja te dobiva naslov skijskog instruktora. Najviše je vozio "turni smuk" po Julijskim Alpama, a obišao je i cijelu "Enku" (Slovensku transverzalu broj 1). Nakon vojske kratko živi u Zagrebu, a zatim odlazi na Lošinj, gdje otada živi i radi. Usput je upisao Višu školu na Građevinskom fakultetu u Rijeci, koju je i završio. Do 1993. radi kao šef gradilišta, a zatim odlazi u privatnike i danas vodi vlastiti ugostiteljski objekt "Zlatnu ribu". Oženjen

je i ima tri kćerke, sve odreda planinarke. Društvo je pod njegovim vodstvom postiglo za kratko vrijeme velike uspjehe. Započelo je s izletima, predavanjima i markacijama (ne samo po Osorščici, nego i po Velebitu). Po njegovom idejnom rješenju Turistički odjel "Jadranske plovidbe" trasira po Osorščici transverzalu "Osorščica" sa 7 KT (o tome je svojedobno izvještavao i naš časopis). Društvo dobiva prostorije u gradu i, kao kruna svemu, preuređuje staru napuštenu karuulu na Osorščici u planinarski dom "Sv. Gavdent". Kuća je danas lijepo opremljena i postala je popularnim izletištem ne samo otočana nego i "žabara", pa tako i u ovom broju možete među vijestima naći hvalospjeve zagrebačkih planinara Lošinjanima i Bolti Gaberšku osobno. Bolto i dalje radi punom parom na popularizaciji planinarstva, ne samo djelom nego i perom. Pročitajte samo njegov članak "Otok Lošinj i Osorščica" u broju 5-6, 1994 (str. 107), pa će vam sve biti jasno. Kad bi svaki naš otok imao po jednog Gaberška, procvalo bi planinarstvo po našim otocima. I ne bismo imali samo jednu jedinu otočnu planinarsku kuću, ovu na Lošinju.

(Željko Poljak)

ADRESAR DRUŠTAVA U HRVATSKOJ

(U zagradi broj članova 31. prosinca 1996.)

BELIŠĆE

HPD "Belišće" (95), 31551 Belišće, pp 37. Inf.
Krunoslav Hornung, Gutmanova 14b (031) 663-
111/146 (na poslu)

BJELOVAR

HPD "Bilogora" (140), 43000 Bjelovar, pp 2. Inf. ĐĐ.
Gustović, (043) 231-815

BROD MORAVICE

PD "Vršak" (40), 51312 Brod Moravice, Gornji kuti
10A, Josip Stajduhar

BUDINŠČINA

PD "Milengrad" (85), 49284 Budinščina, p. p. 11. Inf.
Zvonimir Zozoli, (049) 459-327

CRKVENICA

HPD "Strilež" (124), 51260 Crikvenica, Prim. dr.
Stanko Jurdana, Pavla Radića 33/IV, (051) 781-862

ČAKOVEC

HPD "Železna gora" (92), 40000 Čakovec, p. p. 76.
Inf. Franjo Marciuš, (040) 813-847

PK "Extrem" (37), 40000 Čakovec, pp 93. Inf. Velimir
Mačković (040) 813-475 (stan) i 811-176 (posao)

HPD "Medimurje" (250), 40000 Čakovec, Trg kralja
Tomislava 15, (040) 815-063 i 812-319

DARUVAR

PD "Petrov vrh" (295), 43500 Daruvar, pp 27. Inf.
Julije Kolaček, (043) 331-391 (na poslu)

DELNICE

HPD "Peteohvac" (25), 51300 Delnice, Miljenko
Gašparac, (051) 811-635 (stan)

DONJA STUBICA

PD "Stubičan" (40), 49240 Donja Stubica, Autoškola,
Kolodvorska 16. Inf. Sinković (049) 289-122

DRNIŠ

HPD "Promina" (45), 22320 Drniš, Trg. A. Kačića
Miošića 2. Inf. Petar Bukarica, Marka Nakića 2,
(022) 886-337

DUBROVNIK

HPD "Dubrovnik" (50), 20000 Dubrovnik, p. p. 102.
Inf. Krešimir Ivanišević, (020) 453-810

DUGA RESA

PD "Vinica" (70), 47250 Duga Resa, p. p. 15. Inf.
Antun Goldašić (047) 83-331

ĐAKOVO

HPD "Đakovo" (30), Miroslav Lay, 31400 Đakovo, Ul.
A. Starčevića 53

ĐURĐENOVAC

HPD "Sunovrat", 34511 Đurđenovac, Kardinala A.
Stepinca 2

FERIČANCI

HPD "Sokol" (160), 34512 Feričanci, Trg M. Gubca 9.
Inf. Zlatko Brkić, (034) 723-018

GLINA

PD "Pogledić", 44400 Glina, Srednja škola,
Frankopanska 30

GOSPIĆ

HPD "Visočica" (230), 53000 Gospić, p. p. 1. Inf. Ana
Lemić (053) 572-016 (na poslu); Ogranak u
Zagrebu, inf. Tomislav Čanić, (01) 430-053

IMOTSKI

HPD "Imotski" (22), 21260 Imotski, Joško Vukosav,
Petra Vrdoljaka 17b

IVANEC

HPD "Ivančica" (165), 42240 Ivanec, p. p. 40. Inf.
Cvjetko Šoštarić, (049) 466-665 od 12 do 18 sati

IVANIĆ GRAD

PD »Prijatelj prirode«, 44310 Ivanić Grad, D. Kajfeža
1/I. Inf. Ivan Bokun, (044) 81-314

JABLANOVEC

HPD "Kameni Svati" (19) 10241 Jablanovec,
Krapinska 14. Inf. Mikuš (01) 422-408 (na poslu)

JASTREBARSKO

HPD "Jastrebarsko" (60), 10450 Jastrebarsko, pp 20.
Inf. Dražen Lovreček, Gornja Reka 10f

POK HV "Jelen" (43), 10450 Jastrebarsko, Zrinski
Frankopana 13

JELENJE

HPD "Obruč" (65), 51218 Jelenje, Podkilavac 85. Inf.
Vedran Stipić, Podhum 1

KARLOVAC

HPD "Dubovac" (130), 47000 Karlovac, pp 77. Inf.
Milan Dijačić, (047) 222-561 (stan)

HPD "Martinščak" (104), 47000 Karlovac, pp 33. Inf.
Antun Petrekanić, (047) 611-617

KASTAV

PD "Kastav" (65), 51215 Kastav, kbr. 100. Inf. Damir
Spinčić, (051) 211-892 od 8 do 16 sati, 224-103 od
16 na dalje

KAŠTEL KAMBELOVAC

HD "Ante Bedalov" (58), 21214 Kaštel Kambelovac,
pp 5. Inf. Ivan Bedalov (021) 220-543 (stan)

KAŠTEL SUČURAC

HPD "Kozjak" (151), 21212 Kaštel Sućurac, pp 52.
Inf. Vinko Pavelin, (021) 514-222

KLANA

PD "Plis", 51217 Klana, Klana br. 33

KLANJEC

HPD "Cesograd" (50), 49290 Klanjec, M. Gupea 3.
Inf. Marijan Pleško (049) 50-413 (stan), 50-300
(na poslu)

KONJŠINA

HPD "Gradina" (210), 49282 Konjšina, pp 2. Inf.
Alojz Kranjec, (049) 465-122 (posao)

KOPRIVNICA

HPD "Bilo" (695), 48000 Koprivnica, pp 45. Inf. dr.
Milivoj Kovačić, (048) 821-298 (stan)

HPD "Pevec" (40), 48000 Koprivnica, pp 77

KRAPINA

HPD "Strahinjčica" (272), 49000 Krapina, Magistratska
ul. 10. Inf. Jeronim Ferček, (049) 371-314

KRIŽEVCI

HPD "Kalnik" (120), 48260 Križevci, Sanja Kruljac,
Stjepana Radića 19

KUTINA

HPD "Jelengrad" (57), 44320 Kutina, Omladinska 6.
Inf. Josip Mucko, (044) 622-454 (na poslu)

PD "Yeti" (27), 44320 Kutina, Husein (kod
Lupoglavac), P. Zrinskog 85

- LABIN**
PD "Skitaci" (100), 52220 Labin, Foto Tasić, Trg labinskih rudara 7
- LEPOGLAVA**
HPD "Trakoščan" (20), 42250 Lepoglava, Hrvatskih pavlina 12
- LIPIK**
PD "Lipa" (32), 34551 Lipik, Slavenska 34. Inf. Josip Šuprina, (034) 88-435
- LOVRAN**
PD "Knezgrad" (25), 51415 Lovran, pp 14
- LUDINA**
PD "Moslavina", 10316 Ludina, Ul. 5. maja 8, Marijan Miletić
- MAKARSKA**
HPD "Biokovo" (80), 21300 Makarska, pp 75. Inf. tel. i fax. društva (021) 616-455 prije podne
- MALI LOŠINJ**
HPD "Osorščica" (120), 51550 Mali Lošinj, Bočac 2. Inf. Bolto Gaberšek, (051) 232-683
- MATULJI**
PD "Lisina" (90), 51211 Matulji, M. Frlana 6, Zvonimir Lenžer
- METKOVIĆ**
HPD "Šibaniča" (96), 20350 Metković, Trg bana Jelačića 12. Inf. Tomislav Zubčić, (020) 683-136
- MRKOPALJ**
HPD "Bijele stijene" (42), 51315 Mrkopalj, pp 9. Inf. Brana Blažević, (051) 833-248
- NAŠICE**
HPD "Krndija" (150), 34500 Našice, J. J. Strossmayera 17. Inf. Drago Trošelj, (031) 120-811
- NOVA GRADIŠKA**
HPD "Strmac" (70), 35400 Nova Gradiška, pp 52
- NOVI MAROF**
HPD "Grebengrad" (60), 42200 Novi Marof, pp 80. Inf. Damir Pikić, (042) 611-089
- OGULIN**
HPD "Klek" (50), 47300 Ogulin, pp 75. Inf. Domitrović, (047) 525-012
- OPATIJA**
PD "Opatija" (90), 51410 Opatija, pp 31. Inf. Marica Tomaško, (051) 712-785
- PD "Orljak"** (190), 51410 Opatija, pp 68. Inf. Mario Rubeša, (051) 272-258
- ORAHOVICA**
HPD "Orahovica" (160), 33515 Orahovica, S. Radića 10. Inf. Ivica Novotni, (033) 673-380
- OSIJEK**
HPD "Jankovac – Bršljan" (160), 31000 Osijek, Pejačevića 2. Inf. Pucek, (031) 172-078 (stan)
- PD HPT "Osijek" (50), 31000 Osijek, A. Stepinca 17
- HPD "Zanatlija" (180), 31000 Osijek, Hrvoje Sandukčić, Naselje V. Nazora 4/4
- OTOČAC**
HPD "Gromovača" (56), 53220 Otočac, Zagrebačka ul. 1
- OMIŠ**
HPD "Imber", 21310 Omiš, Četvrt Vrila 5
- OTOK KOD SINJA**
HPD "Kamešnica" (36), 21238 Otok kod Sinja, Ante Katić
- PAKRAC**
HPD "Psunj" (68), 34550 Pakrac, Goran Cišper, A. Hebranga 16 III, tel. (043) 333-225
- PAZIN**
HPD "Pazinka" (50), 52000 Pazin, Drščevka 13/3. Inf. Franjo Paulišić (052) 22-022
- PLETERNICA**
HPD "Klikun" (100), 34310 Pleternica, pp 17. Inf. Vid Marić (034) 50-236
- Požega**
HPD "Sokolovac" (206), 34000 Požega, V. Nazora 1. Inf. Mato Lukačević, (034) 271-062
- PREGRADA**
HPD "Kuna gora" (50), 49218 Pregrada, pp 25. Inf. Ivan Kuster, (049) 73-033 (ponedjeljak, srijeda i petak do 12 sati)
- PULA**
PD "Glas Istre" (158), 52100 Pula, Bolnica, Zagrebačka 34, dr. Dubravko Marković, tel. (052) 214-433/107
- RAVNA GORA**
HPD "Višnjevica" (150), 51314 Ravna Gora, I. G. Kovačića 138
- RIJEKA**
Športsko-penjački klub "Čopaj", 51000 Rijeka, Drage Šćitara 1
- PD "Kamenjak" (332), 51000 Rijeka, Korzo 40/I, tel. (051) 31-212. Inf. dr. Ivica Richter, (051) 445-226 (stan) i 835-295 (na poslu)
- HPD "Platak" (106), 51000 Rijeka, Korzo 2A/3, tel. (051) 37-623 (utorkom od 18-20 sati). Inf. Josip Jurasić, (051) 512-257 (stan), 37-522/108 (posao)
- PD "Torpedo" (130), 51000 Rijeka, Dolčić 12, Lazić Zoran
- Omladinsko PD "Tuhobić" (50), 51000 Rijeka, OŠ "V. Gortan", Prilaz V. Gortana 2
- PD "Učka" (100), 51000 Rijeka, Korzo 13
- SAMOBOR**
HPD "Japetić" (170), 10430 Samobor, pp 31. Inf. Zdenko Kristijan (01) 782-886 (stan), 781-411/259 (na poslu)
- SENJ**
HPD "Zavižan" (92), 53270 Senj, V. Novaka 1. Inf. Atanasić, (053) 881-241
- SESVETE**
HPD "Lipa" (179), 10360 Sesvete, Trg D. Domjanića 6 II. Inf. Ivan Horvat, (01) 200-315 (stan)
- SINJ**
PD "Svilaja" (80), 21230 Sinj, Frano Dalebelo, Borićeva 1
- SISAK**
HPD "Sisak" (123), 44000 Sisak, Ul. Ivana Međstrovića 32. Inf. Mijo Štrk, (044) 36-376 (stan), 34-875 (na poslu)
- SLAVONSKI BROD**
HPD "Dilj-gora" (160), 35000 Slavonski Brod, Trg pobjede 19, Mijo Soš. Inf. Ratković, (035) 236-571 (stan)
- SPLIT**
HPD "Mosor" (365), 21000 Split, Marmontova 2, pp 277. Inf. Bogomir Medić, (021) 529-250 (stan)
- PK "Split" (205), 21000 Split, pp 365. Inf. Milan Sunko, (021) 515-931
- Športsko-penjački klub "Marulianus" (37), 21000 Split, Nebojša Jurjević, Gorička 12

ŠIBENIK

HPD "Kamenar" (99), 22000 Šibenik, Ante Juras, Težačka 98, tel. (022) 25-914 (stan) i 29-365 (na poslu)
HPK "Sveti Mihovil" (19), 22000 Šibenik, Zlatibor Rogin (kod Prgin), B. Jelačića 1
UMAG
PD "Planik" (144), 52470 Umag, Jasna Sabadin, Radnička 2
VARAŽDIN
HPD "Ravna gora" (140), 42000 Varaždin, pp. 128
PK "Vertikal" (27), 42000 Varaždin, Vrazova 8c
HPD "MIV" (270), 42000 Varaždin, F. Končaka 1.
Inf. Milan Turkalj, (042) 231-764 (stan)
HPD "Dugi vrh" (101), 42000 Varaždin, Željko Horvatić, Kukuljevićeva 3
VARAŽDINSKE TOPLICE
HPD "Tonimir" (93), 42223 Varaždinske Toplice, PMR, Strozzi 3
VIROVITICA
PD "Papuk" (25), 33000 Virovitica, Jurišićeva 4
VRBOVEC
PD "Vrbovec" (30), 10340 Vrbovec, V. Vlahovića 29, Šumarija, Nikola Jalšić
VRSAR
PD "Vrsar", 52450 Vrsar, R. Končara 29
ZADAR
PD "Paklenica" (169), 23000 Zadar, Majke Margarite 7/2, Valter Morović, tel. (023) 436-700
ZAGREB
Športsko-penjački klub "Art Rock" (18), Sanjin Vidlović, 10000 Zagreb, Poljana B. Hanžekovića 20
HPD "Blagus" (40), Ivan Levak, 10362 Kašina, Blaguška 20. Inf. Ivan Levak, (01) 755-948 (stan)
HPD "Bitoraj" (37) inter Čuba, 10000 Zagreb, Graberje 98
HPD "Dalekovod" (160), 10000 Zagreb, M. Čavića 4, Žitnjak, Irena Golešić. Inf. Nikola Klobučar (01) 530-594
HPD "Dom hrvatskih branitelja" (46), 10040 Zagreb, Avenija Dubrava 203
HPD "Grafičar" (177), 10000 Zagreb, Breščenskoga 4. Inf. Vladimir Sor (01) 278-633 (stan)
PD "HRT" (15), 10000 Zagreb, Prisavlje bb. Mirko Marenčić
HPD "INA OKI" (100), 10000 Zagreb, Dr. Zvonimir Sliepčević, Trg P. Krešimira IV br. 10, tel. (01) 417-489.
HPD INA Trgovina "Bjelolasica" (96), 10020 Zagreb, Av. V. Holjevca 10. Inf. (01) 611-611/2692, Zlatko Palčec
HPD "INA-Inženjering" (41), 10000 Zagreb, SR Njemačke 10. Inf. Devčić, (01) 673-037
HPD "Industrogradnja" (160), 10020 Zagreb, Franjo Čuvalo, Sv. Mateja 68. Inf. Franjo Čuvalo, tel. (01) 684-123 (stan)
HPD "Kapela" (190), 10000 Zagreb, Prilaz b. Filipovića 124. Zvonko Kren, (01) 578-175 i 746-333/257
HPD "Stanko Kempny" (97), 10020 Zagreb, Sv. Nikole Tavelića 2. Inf. Tomislav Pavlin, (01) 6140-016
HPD "Končar KET" (30), 10000 Zagreb, Fallerovo šetalište 22. Inf. Branko Zajec, (01) 336-666
PD KBC "Maksimir" (36), 10000 Zagreb, Šalata 3, Medicinski fakultet, prof. dr. Igor Andreis, Zavod za fiziologiju

Planinarsko-orientacijski klub "Maksimir" (75), 10000 Zagreb, Lovćenska 58. Inf. Tomislav Kaniški, (01) 439-773 i 529-876 (stan)
HPD "Medveščak" (70), 10000 Zagreb, Schlosserove stube 2
Planinarsko-orientacijsko društvo "Antun Mihanović", 10000 Zagreb, Drenovačka 3
PD "Naftaplin" (159), 10000 Zagreb, Dinko Bogavčić, Šubićeva 29
HPD "Novi Zagreb" (66), 10010 Zagreb, pp 65. Inf. dr. Nenad Vadić, (01) 670-308 (stan) i 674-391 (na poslu)
HPD "Pliva" (101), 10000 Zagreb, Cankareva 22. Inf. Eugenija Špralja, (01) 181-482 (na poslu), 178-104 (stan)
HPD "Prijatelji planina" (52), 10000 Zagreb, Draškovićeva 80 III
HPD "Priroda PBZ" (90), 10000 Zagreb, Zoran Grgurić, Horvatovac 73, (01) 612-174
HPD "Risnjak" (98), 10000 Zagreb, Ilica 292, Karlo Petrečija, (01) 571-012
HPD "Runolist" (100), 10000 Zagreb, Ribnjak 2, tel. (01) 423-956 (od 9 do 12 sati)
PD HPT "Sljeme" (174), 10000 Zagreb, Branimirova 4, na ruke Žarka Nikšića, tel. (01) 484-0119
Planinarsko-orientacijski klub "Sljeme", 10000 Zagreb, Čedomil Gros, Novotnijeva 15
HPD "Susedgrad" (88), 10090 Susedgrad, Prisojnička 13. Inf. Mladen Rogošić, tel. (01) 152-722/151, 681 (na poslu)
HPD "Tesla - Erikson" (117), 10000 Zagreb, Krapinska 45, Miljenko Haberle, tel. (01) 353-535
HPD "TEP" (30), 10090 Zagreb, Medarska 69. Inf. Keler, (01) 156-777
HPD "Trešnjevka Monter" (56), 10020 Zagreb, Siget 21b, Ljerka Farkaš, (01) 522-984
PDS "Velebit" (633), 10000 Zagreb, Radićeva 23, tel. (01) 276-193 (srijeda i četvrtak od 19 sati)
HPD "Vihor" (201), 10000 Zagreb, Basaričekova 8. Inf. Branimir Stipetić (01) 707-757 (stan)
HPD "Zagreb Matica" (1097), 10000 Zagreb, Bogovićeva 7/III, tel. (01) 481-0833 od 17 do 19 sati radnim danom
HPD "Zanatlija" (130), 10000 Zagreb, Mažuranićev trg 13. Inf. Josip Majnarić, (01) 448-513 (stan)
HPD "Željezničar" (386), 10000 Zagreb, Trnjanska 5b. Inf. Lujo Staničić (01) 218-942
Planinarski klub Hrvatskog liječničkog zbora (71), 10000 Zagreb, Šubićeva 9. HLZ, (01) 416-820. Inf. dr. Vesna Kahle, Horvatovac 74, (01) 441-680
ZAGVOZD
HPD "Sveti Jure" (65), 21270 Zagvozd, Ivica Buljubašić
ZELINA
PD "Zelina", 10280 Zelina, Nazorova 18, Mladen Houška, (01) 860-810 (stan)
ZLATAR
HPD "Oštrc" (130), 49250 Zlatar, Krešimirova 8, Vesna Ciboci
ZLATAR BISTRICA
HPD "Javor" (80), 49247 Zlatar Bistrica, dr. Ivan Šantek, Nazorova 5
ŽUPANJA
HPD "Tikvica", 32270 Županja, Aleja Matice hrv. 47 IV

OTPUTOVALI NAŠI HIMALAJCI

U nedjelju 30. ožujka otputovala je na Everest prva skupina naših himalajaca koji kane izvesti uspon na Everest sa sjeverne, tibetanske strane, a druga skupina u utorak 8. travnja. Ako se nastavi kako je dobro započelo, svi bismo mogli biti zadovoljni.

SLOVENCI ŠKOLUJU NAŠE MLADE PLANINARE

Kao i prijašnjih sedam godina, i koncem prošle godine pozvalo je PD Snežnik iz Ilirske Bistrice, Slovenija, naše učenike na svoje Osmo srećanje mlađih likovnika pod naslovom "Snežnik '96". Ovaj put su sudjelovali učenici osnovnih škola iz okolice Rijeke, i to iz Opatije, Viškova, Gornje Vežice, Belvedera i Dolca. Za razliku od prijašnjih susreta, ovaj je održan u dolini Reke. Po običaju, likovna djela mlađih slično predstavljaju se po završetku susreta u Ilirskoj Bistrici i u Rijeci. Duša je toga susreta, kao i uvijek, Vojko Čeligoj iz Slovenske Bistrice. Zar nije vrijeme da ga riječki planinari nominiraju za neko od najviših naših priznanja? (Ž. P.)

PD "SNEŽNIK" IZ ILIRSKЕ BISTRICE

Ovo slovensko društvo svečano je obilježilo 90. godinu osnutka. Dana 21. siječnja okupilo se 400 ljudi

8. susret "Snežnik '96"

Foto: V. Čeligaj

Poštanska marka s motivom Snežnik

na bogatom kulturnom programu. TV Slovenija je tom prilikom predstavila TV film "Veliki Snežnik", a Pošta Slovenije prvu poštansku marku s motivom slovenskog Snežnika. Na proslavi su bili i članovi PD "Kamenjak" iz Rijeke. Čestitamo "Snežniku" vrijedan jubilej i posebno ih pozdravljamo zbog ustrajnog održavanja veza s našim planinarima unatoč državnoj medi koja susrete otežava. (Ž. P.)

OPLJAČKAN LUBENOVAC

Planinarsko sklonište na Velikom Lubenovcu (Velebit) provaljeno je i okradeno! Odneseno je skoro sve iz zatvorenog dijela, a iz otvorenog dijela također. Članovi HPD "Stanko Kempny" su ujesen opskrbili planinarsko sklonište potrebnim stvarima za zimu (sjekira, pilu, lonci, kanta za vodu), stavili nov pečat i upisnu knjigu (prijašnja je odnesena!), te pribavili drva kako bi mogućim posjetiteljima bio boravak ugodniji. Sadašnjom provalom odneseno je skoro sve: deke, posude, alati i madraci, pa je sadašnja mogućnost boravka svedena na minimum, a buduće posjetitelje molimo da se do daljnjega koriste prostorom planinarske kuće na Alanu.

USKRS NA CRESU I LOŠINJU

Sa članovima omladinske sekcije HPD "Zagreb-Matica", u organizaciji i pod vodstvom gosp. Bruna Šibla, proveli smo prekrasne Uskršnje blagdane na otocima Cresu i Lošinju. U subotu, po dolasku na otok Cres, popeli smo se na creski vrh Sis (638 m), odakle se pružao prekrasan vidik na cijeli Kvarner, dio Istre i okolne otoke. A da nam vidik bude uvjek čist, pobrinula se bura koja nas je vjerno pratila svo vrijeme izleta. Prvoga dana bili su, uz buru, naši pratioci i bjelogлавi supovi koji ovdje obitavaju. Sve o njima imali smo

NOVA LINIJA »SAMOBORČEK-AUTOTURISTA«

Autobusom do Noršić Sela

Poduzeće »Samoborček-autoturist« od danas uvodi novu redovitu autobusnu liniju na relaciji: Samobor - Grdanjci - Noršić Selo - Samobor. Iz »Samoborčeka« obaveštavaju da će prvo dana prometovanja nove linije, prijevoz za sve putnike biti besplatan. (gs)

prilike saznati u Eko-centru smještenom u najstarijem gradiću na otoku, Belom. Pri povratku na prijevoj Križić, gdje nas je čekao bus, mogli smo uživati u Hale-Boppovoj repatici, dobro vidljivoj i golinom okom.

Uskrs je započeo doručkom za koji su nam ljudi bazni domaćini iz odmarališta "Zlatokrila" u Velenju Lošinju, gdje smo bili smješteni, pripremili jaja sa šunkicom. Nastavak Uskrsa zbivao se, po sudu većine, na jednoj od najljepših otočnih planinarskih transverzala - Osoršćici. Nezaboravan doživljaj sjevernog Jadrana upotpunio je uskršnji ručak - riba s gradelom, uz teran - pripremljen u jedinom otočkom planinarskom domu "Sv. Gadjent". Za taj ručak svaka pohvala trojki lošinjskih planinara koji su pješke iz Osora morali nositi sve za to potrebno, predvodeni "žabarom" iz Zagorja, gosp. Boltom Gaberšekom. On se iz Zagorja preselio u Lošinj, osnovao planinarsko društvo "Osoršćica", uspostavio (i izvršno markirao) planinarsku transverzalu po Osoršćici te adaptirao staru karaulu na Mažovskoj gori u planinarski dom "Sv. Gadjent". Spust u gradić Osor, čiji most povezuje otok Cres i Lošinj, a poznate su ljetne glazbene večeri ljubitelje klasične glazbe, bio je rutinski. No da bi uskršnji ugodač bio potpun, pomogao je večernji koncert sakralne glazbe u crkvi Sv. Antuna Opata u Velenju Lošinju. Protagonisti su bili poznata sopranistica Nada Ruždjak i pijanist Miroslav Salopek. Nakon tako lijepo provedenog Uskrsa trebalo se pripremiti za odlazak kući u Zagreb. Ostalo je u ponedjeljak prijepodne ipak dovoljno vremena za obilazak južnog hrpta otoka Lošinja i uspon na njegov najljepši dio, do crkvice Sv. Ivana. I na kraju, poželimo organizatoru još mnogo ovako lijepih izleta, a lošinjskim planinarima puno uspjeha u dalnjem radu.

(Andrija Weitner)

KOMISIJA ZA PLANINARSKE PUTEVE HPD "ZAGREB-MATICA"

U Komisiji je tijekom 1996. djelovalo više ili manje aktivno 20-ak članova. Većinom su to bili markacisti iz Sekcije društvenih izleta i Planinarsko-ekološke sekcije, manje iz Omladinske sekcije. Sekcije Goranin i Seniori imali su svoje časne i vrijedne predstavnike. Komisiju su u 1996. vodili Edo Hadžiselimović (predsjednik), Jasna Bingula (zamjenik predsjednika), Dragica Jedvaj (tajnica) i Božica Denona-Bambić (ekonom), a uz njih još i voditelji planinarskih puteva Društva i to: po Velebitu Vilim Strašek, po Gorskom kotaru Jasna Bingula, po Samoborskog gorju Božidar Petanjek i po Medvednici Marica Ivanković. Tijekom 1996. održano je 5 redovnih i više izvanrednih sastanaka. Najviše se pažnje davalo Goranskom planinarskom putu, gdje su se kao neumorni pregaoci istakli Jasna Bingula i Marijan Kosović. Markirana su sva tri dijela GPP-a, najviše kod Paravićeve Mize i Čabarske Police premještenjem markacije sa slovenskog na hrvatski državni teritorij. Postavljena su 43 nova putokaza, najviše na području Bitoraja i Viševice, te na delničkom i prezidskom području.

Na PP Velebno premarkirana je dionica Bačićuk - Bačić Duliba - Ravnji Dabar - Crni Dabar i izvedena markacija na sam vrh Bačić kuka.

Seniorski planinarski put po Samoborskem gorju je u cijelosti obnovljen cijelom svojom trasom od Gornjih Ruda preko Poljanica pa do Plešivičkog Breznika. Ukupno je bilo 13 markacijskih akcija na terenu u 1996. godini.

Osim toga nabavljeni su i obradeni putokazi, 105 putokaza čeka na ispisivanje teksta, 32 su ispisana i čekaju na postavljanje, a 47 ih je ukupno postavljeno. Besplatnoj nabavi putokaza su pridonijeli Željko Šipek, Vilim Strašek i Edo Hadžiselimović, a nemjerljiv je rad Vilima Strašeka, i osobito, Dragice Jedvaj.

Financije su se štedjele i gratis nabavkama i donacijama. O našim akcijama objavljeno je nekoliko članaka u Hrvatskom planinaru.

Dobra je bila suradnja s markacijskim komisijama HPS, PSZ, planinarskim društvima, Zlatkom Smerkeom i službama Primorsko-goranske županije u Rijeci.

Redovno su ovjeravani planinarski dnevnicici, izdavane značke obilaznicima naših puteva.

Sekcija danas ima formiranu čvrstu jezgru iskusnih markacista, koji s entuzijazmom, ljubavlju i odričanjem omogućuju planinarima siguran hod planinskim prostranstvima lijepo naše domovine.

HPD "PETROV VRH" U DARUVARU

Društvo je održalo 1. ožujka u svom domu na Petrovu vrhu redovnu godišnju skupštinu, na kojoj je analiziran rad u 1996. godini. Prisustvalo je oko 150 članova, prijatelji i uzvanika.

Društvo ima 230 članova, a aktivnosti koje se odvijaju preko Upravnog odbora i sekcija ocijenjene su vrlo uspješno. Najveći dio vremena posvećen je uređenju doma na Petrovom vrhu (ne treba zaboraviti da je dom bio u vrlo lošem stanju kada smo ga preuzeeli na gospodarenje), pa je tako u 16 radnih akcija održano više od 1100 radnih sati. Tijekom godine uredili smo 5 soba na prvom katu, pa će u 1997. i ovaj dio doma biti upotrebljiv. Osim toga mnogo se radilo na skijaškoj stazi, a velik dio posla otpada na izradu ogrijevnog drveta. Krajem prošle godine smo s Turističkom zajednicom Grada Daruvara objavili planinarsko-turistički vodič po zapadnom Papuku i pripadajuću planinarsku kartu. Vodič je pripremio i kartu izradio naš član gospodin Miroslav Gjurin i smatramo da će biti od velike pomoći planinarima.

Sekcija za izlete je i u prošloj godini nastavila s organizacijom izleta po planinama Hrvatske, ali i inozemstvu. Otvaranjem našeg doma krajem 1995. godine ponovno smo dobili bazu za izlete na Crni vrh, Vrani kamen, Ljutoč, a nebrojeno puta smo prošetali samo do doma. U sjećanju su najviše ostala dva izleta – na prvom smo u Slovačkoj obišli Veliku i Malu Fatru, a na drugom Triglav. Posebno veseli suradnja sa Gimnazijom u Daruvaru, tako da na svim našim izletima ima dosta mlađih planinara.

Sekcija za markiranje markirala je dva nova puta, od Đulovca preko Crnog vrha do Vranog kamena i

od Velikih Bastaja preko Stupčanice i Dobre kuće (ruševine starih gradova) do Petrovog vrha, kao i od doma do Vranog kamena te od Daruvara dolinom Toplice do Dobre kuće.

Planovi su nam ambiciozni. Nastavit ćemo s uređenjem doma, produžiti skijaške staze i vučnicu. Želja nam je da u suradnji s Hrvatskim šumama ponovno izgradimo vidikovac na Petrovom vrhu i višenamjensko igralište u blizini doma.

Plan izleta predviđa, u sklopu obilježavanja 65. godišnjice društva, i visokogorski pohod na Kilimandaro, veliki planinarski skup na Petrovom vrhu i obnova nekoliko planiranih puteva koje zbog ratnih djelovanja nismo mogli održavati proteklih 5 godina (npr. od Doma do manastira Pakra i Daruvara, te Lisina – Ljutoč).

O našem radu skupštini su se povoljnim riječima obratili dožupan Bjelovarsko-bilogorske županije Ivan Raos, gradonačelnik Grada Daruvara Ivan Cegledi, u ime HPS Miro Mesić, u ime Slavonskog planinarskog saveza Mladen Ratković, a zatim i predstavnici prijateljskih društava iz Kutine, Bjelovara, Koprivnice, Đurđevovca, Feričanaca, Pleternice, Slavonskog Broda, Pakrac i Lipika. Nakon službenog dijela uslijedio je ukusan gulaš i uz odličnu svirku tamburaša Udrženja umirovljenika druženje je nastavljeno uz pjesmu i ples do kasnih sati. Naravno da nije nedostajalo i planinarskih priča o tome gdje smo bili i kuda ćemo.

(Narcisa Smojver)

KALENDAR AKCIJA

SUDJELUJTE NA FOTOGRAFSKOJ IZLOŽBI

Komisija za zaštitu prirode HPS poziva sve ljubitelje prirode i planinare, koji su svojim fotoaparatom ovjekovječili fenomene krša hrvatskih Dinarida, da sudjeluju na izložbi fotografija

FENOMENI KRŠA I KRŠKIH VODA

povodom Dana zaštite planinske prirode u Hrvatskoj, Svjetskog dana zaštite okoliša i Skupa planinara i ljubitelja prirode PAKLENICA 97.

Izložba će biti otvorena u podzemnom "bunkeru" na ulazu u proitor Velike Paklenice, u subotu 7. lipnja 1997. u 12 sati.

Uvjeti natjecanja (izlaganja):

– Format fotografija, u koloru ili crnobijeloj tehnici, treba biti 30x40 cm ili formata s jednom od ovih dimenzija

– Broj fotografija je neograničen, a fotografije koje žiri ne odabere, bit će nakon izbora vraćene autoru

– Odabir fotografija obavit će žiri izložbe

– Žiri će odabrati najbolju fotografiju kao i najbolju kolekciju (u izbor dolaze kolekcije s više od 5 fotografija)

– Rok za dostavu fotografija je 7. svibnja 1997., na adresu realizatora izložbe: Zlatko Smerke, Čarnovec 87, 42205 Vidovec (tel/fax 042-685433)

– U slučaju premalog broja autora (minimalno dva autora ili minimalno 15 eksponata), organizator ima pravo izbora jednog ili dva autora za koje projeni da bi mogli svojim fotografijama prezentirati temu izložbe.

SKUP PLANINARA I LJUBITELJA PRIRODE "PAKLENICA '97"

Subota, 7. lipnja

8 – 12 sati – Prijam gostiju na recepciji NP "Paklenica" (na ulazu u klanac)

12 sati – Svečano otvorenje skupa, uz pozdravni govor ravnatelja NP i pročelnika Komisije HPS za zaštitu prirode (na parkiralištu ispred bunkera). Otvorenje izložbe fotografija "Fenomeni krša i krških voda". HPD "Paklenica" osigurava štand sa sendvičima i pićem

13,30 – Organizirane planinarske ture do planinarskog doma "Paklenica"

a) tura Manita Peć – povratak na glavni put i odlazak u planinarski dom (Manita Peć otvorena od 14 – 16 sati)

b) tura Aniča livade – Jurline – Mala Močila – planinarski dom

c) tura klanac Paklenice – planinarski dom (1,30)

U domu prijam gostiju (topli obroci, uz popularnu cijenu). U 18 sati povratak u Starigrad-Paklenicu.

20 sati – Okupljanje na heliodromu pokraj hotela "Alan", pozdravni govor načelnika općine Starigrad, predavaje o zaštiti planinske prirode, logorska vatra, živa glazba (Kombo), štand s pićem i okrepom.

Nedjelja, 8. lipnja

Razgledavanje NP "Paklenice" uz pratnju vodiča
a) tura Manita peć – povratak na glavni put i odlazak u planinski dom (Manita Peć otvorena od 14 do 16 sati)

b) tura Aniča livade – Jurline – Mala Močila – planinarski dom

c) tura klanac Paklenice – planinarski dom (1,30)

Iz doma mogući su usponi prema Buljmi, Ivinim vodicama i Crnom vrhu.

U domu prijam gostiju (topli obroci uz popularnu cijenu).

Predsjednik HPD "Paklenica" Zadar

Milan Trošljac

MARKACIJSKA AKCIJA "PLATAK '97"

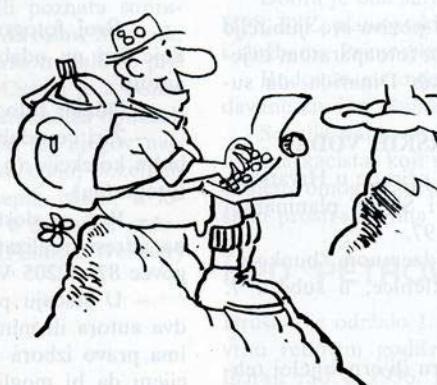
U sklopu plana obnove markacije Goranskog planinarskog puta, Komisija za planinarske puteve HPD "Zagreb-matica" najavljuje markacijsku akciju "Platak '97", koja će uz popularizaciju markacijske djelatnosti među članovima istodobno biti i pokušaj okupljanja svih zainteresiranih riječkih, goranskih i zagrebačkih planinara-markacista na jednom zajedničkom poslu.

Datum održavanja 18/19. listopada (rezervni datum 25/26. listopada). Voditelj akcije je Jasna Bingula, Stručni odbor Jasna Bingula, Marijan Kosović i

Edo Hadžiselimović, Organizacija logistike (prijevoz i noćenje) Dragica Jedvaj,

Ekonom Božica Denona-Bambić. Poziv za akciju je ovoren svim planinarima-markacistima, a osobito će nas veseliti sudjelovanje Riječana i Gorana.

Informacije i prijave u kancelariji Društva na tel. 4810-833 radnim danom od 18 – 20 sati ili na adresu Društva, Bogovićeva 7/III. Društvo pokriva djelomično ili potpuno troškove prijevoza autobusom i osigurava potrošni materijal i opremu za markiranje.

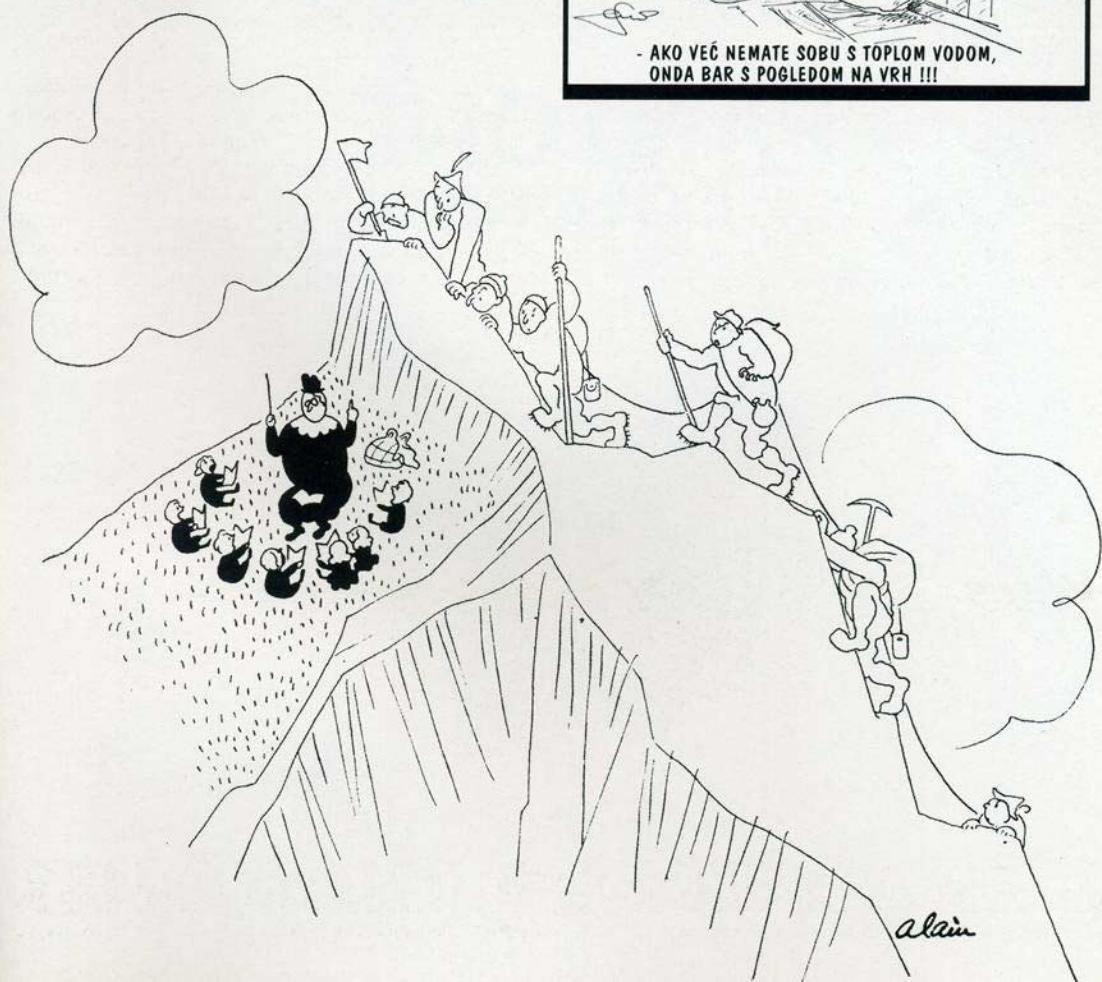
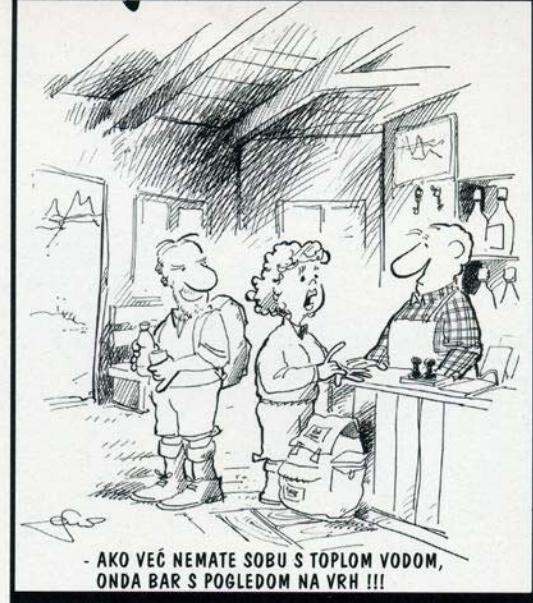
UREĐUJE: IVAN PAHERNIK

HUMOR

Cajzeki

SENAID SERDAREVIĆ

Vulkansko brdo u NP Amboseli (Kenija)

Foto: Dr. Ž. Poljak

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia